

PŘÍBĚH JEDNÉ Z NEJOSOBITĚJŠÍCH
A NEJPOZORUHODNĚJŠÍCH ZEMÍ SVĚTA

EDWARD RUTHERFURD ČÍNA

Čína

Vyšlo také v tištěné verzi

Edward Rutherford

Čína – e-kniha

Copyright © BB/art s. r. o., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ČÍNA

EDWARD RUTHERFURD ČÍNA

Přeložil Zdeněk Hron

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2022
Bořivojova 75, Praha 3
Copyright © 2021 Edward Rutherford
All rights reserved.

Z anglického originálu *China*
(First published by Hodder & Stoughton,
an Hachette UK company, 2021)
přeložil © 2022 Zdeněk Hron
Redakce: Zuzana Pokorná
Jazyková korektura: Mirka Jarotková

První vydání v českém jazyce

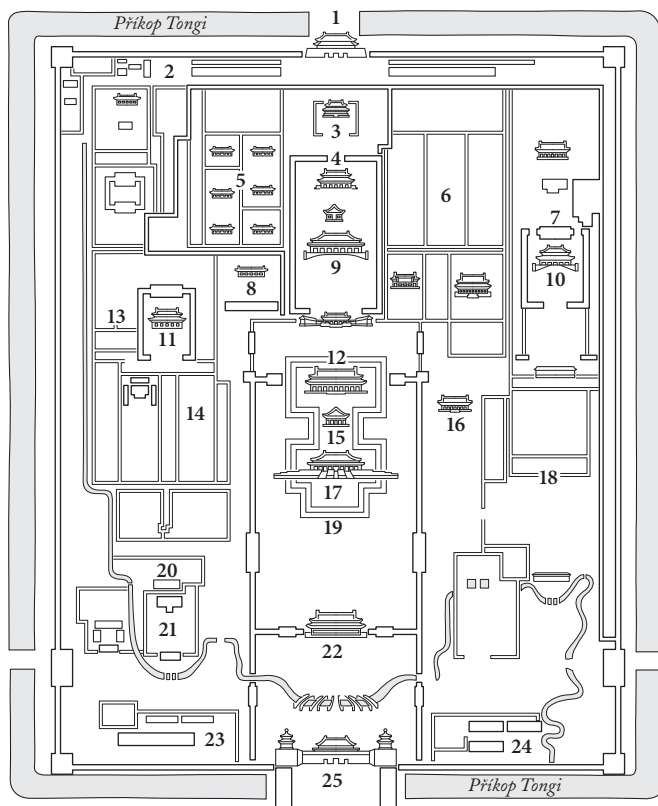
ISBN tištěné knihy: 978-80-7595-569-2
ISBN ePUB: 978-80-7595-570-8
ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7595-571-5
ISBN PDF: 978-80-7595-572-2

S uctivou vzpomínkou na
ARTHURA WALEYHO,
nositele Řádu společníků cti, jehož překlady
čínských klasiků mně byly padesát let inspirací

Obsah

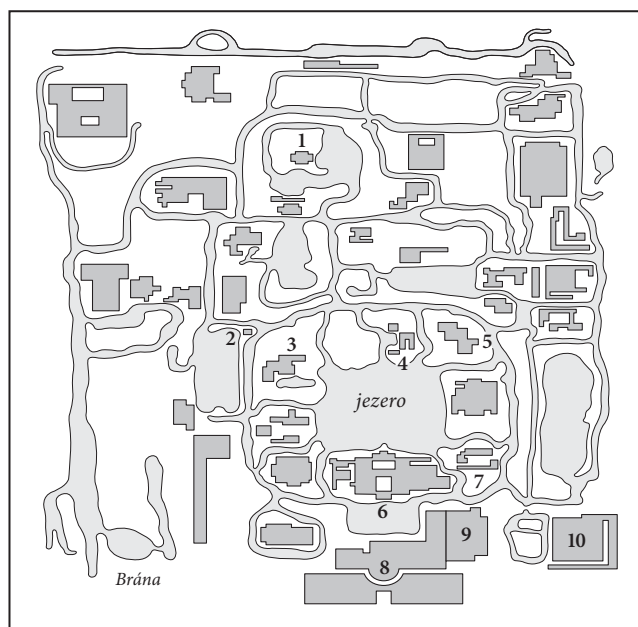
Poznámka autora	9
Žlutá řeka v rudém slunci	11
Opium	51
Macao	109
Hongkong	156
Okno	182
Nemesis	223
Zhapu	265
Palác	320
Taipingové	372
Hodina pravdy	387
Letní palác	410
Závazná povinnost	501
Misionář	551
Jingdezhen	559
Západní jezero	585
Žlutá řeka	611
Boxerské povstání	633
Mandát nebes	687
Slovo na závěr	703

Zakázané město

- 1 Brána božského válečníka
- 2 palácové kuchyně a zahrady
- 3 Síň velebného klidu
- 4 Palác pozemského klidu
- 5 komnaty císařovny a konkubín
- 6 obytné paláce
- 7 Palác stáří naplněného pokojem
- 8 císařovy komnaty
- 9 Palác nebeské čistoty
- 10 Síň císařské svrchovanosti
- 11 Palác milosrdenství a míru
- 12 Síň zachování harmonie
- 13 Síň pěstování mysli
- 14 sídlo správy císařského dvora
- 15 Síň vyvážené harmonie
- 16 místo vyhrazené pro lukostřelbu
- 17 Síň nejzazší harmonie
- 18 paláce mladších princů
- 19 dlažba s reliéfy draků
- 20 pokladnice
- 21 císařská skladiště
- 22 Brána nejvyšší harmonie
- 23 ubikace služebnictva a eunuchů
- 24 úřadovny
- 25 Polední brána

Letní palác

- 1 Říše divů učence Lianxiho
- 2 Chrám dokonalého klidu (Dům svastiky)
- 3 Letní vila meruňkového květu
- 4 Ostrov svatyní
- 5 Akademie zeleného wutongu
- 6 císařovo soukromé sídlo
- 7 Pivoňková terasa
- 8 audienční síň
- 9 Síň starostlivé vlády
- 10 škola princů

Poznámka autora

Čína je v první řadě a především román, ale odehrává se na pozadí skutečných událostí.

Kdykoliv se ve vyprávění objevují historické postavy, jejich ztvárnění je mé vlastní, a jak doufám, odpovídající skutečnosti. Avšak všechny hlavní osoby – Trader, Charlie Farley, bratři Odstockové, Nio, Shirong, Meiling, Nalakovaný Nehet, pan Liu, pan Ma, Guanji, jejich rodiny a přátelé – jsou fiktivní.

Rád bych vyjádřil poděkování za vše, zač vděčím obzvláště následujícím autorům a učencům, na jejichž rozsáhlé bádání, čerpané často z primárních zdrojů, jsem se při psaní knihy spoléhal.

VŠEOBECNÉ ÚVODY: Johnu Keayovi za velice čtivý úvod do čínských dějin, Caroline Blundenové a Marku Elvinovi za úžasnou sbírku pramenů *Kulturní atlas Číny*, a Marině Warnerové za životopis „Dračí císařovny“, skvěle doložený živými příklady.

SPECIÁLNÍ PRÁCE: Julii Lovellové za Opiovou válku z roku 1839, Petru Wardu Fayovi za další podrobnosti týkající se jí a obchodu opiem a Zhangu Yangwenovi za studii o užívání opia v Číně. Podrobnosti ze života eunuchů pocházejí ze životopisu Sun Yaotinga od Jia Yinghua, konkubinátu a života služebnictva od Hsieh Bao Hua, vylíčení osudů Ning Lao T'ai-t'ai z pera Idy Pruittové. Pokud jde o vázání ženských nohou, vycházel jsem z děl Dorothy Koové. Za uvedení do komplikované problematiky Mandžů vděčím Marku C. Elliottovi, a především Pamele Kyleové Crossleyové, jejíž podrobné zkoumání tří pokolení jedné mandžuské rodiny mi umožnilo vytvořit fiktivní rodinu Guanjiů. Za podrobný popis Letního paláce srdečně děkuji studiím Yanmingyuan, jež přeložili Guo Diheng, Young-tsu Wong a obzvláště Lillian M. Li. Při líčení císařského soudnictví a zákona o mučení jsem vycházel ze skvělé monografie Nancy Parkerové. Za feng šuej a za vylíčení vesnic v jižní Číně jsem zavázán článku od Xiaoxin He a Jun Luo. Při psaní pasáží týkajících se hnutí taipingů jsem čerpal ze studií Stephena R. Platta a Jonathana Spense. Obzvláštní poděkování ode mne si zaslouží Diana Prestonová za deníkové zprávy o obležení zastupitelských úřadů za Povstání boxerů, jež mi poskytly velice bohatý materiál, který jsem poté mohl zpracovat.

Musím připojit i osobní poděkování Julii Lovellové za moudré a prospěšné

rady, jimiž mě přivedla na správnou cestu, doktoru Jamesi Greenbaumovi, Tess Johnstonové a Mai Tsao za užitečné rozhovory, Sing Tsung-Lingové a Hang Liu za pečlivé přečtení mých počátečních konceptů z hlediska kulturních reálií a Lynn Zhao za důkladné historické prověření celého rukopisu. Jakékoliv omyly, jež snad v textu zůstaly, jdou výhradně na můj vrub.

Tisíceré díky za příkladně pečlivou a trpělivou přípravu map patří Rodneyemu Paullovi.

A ještě jednou děkuji svým redaktorům – Williamu Thomasovi z nakladatelství Doubleday a Oliveru Johnsonovi z vydavatelského domu Hodder – nejen za to, že tak skvěle spolupracovali, ale i za všechnu jejich laskavost a trpělivost, kterou se mnou měli při dlouhém a technicky obtížném psaní předběžné verze textu. Rovněž bych rád poděkoval Michaelu Windsorovi z Ameriky a Alasdairu Oliverovi z Velké Británie za jejich dva velice odlišné, avšak přesto stejně skvostné návrhy přebalu. Velice děkuji také týmu z nakladatelství Doubleday, k němuž patřili Khari Dawkins, Maria Carellová, Rita Madrigalová, Michael Goldsmith, Lauren Weberová a Kathy Houriganová.

Jako vždy upřímně děkuji Caře Jonesové a všem z literární agentury RCW.

A konečně samozřejmě děkuji své agentce Gill Coleridgeové, již jsem v posledních šestatřiceti letech povinen nezměrnou vděčností.

JMÉNA: Čínská místní jména s výjimkou několika případů, v nichž západní postavy v hovoru užívají podobu Kanton a Peking, jak se slušelo v 19. století, jsou v knize většinou uváděna v moderním přepisu.

Žlutá řeka v rudém slunci

Leden 1839

Z počátku neslyšel hlas, který se za ním ozval. Když projížděl na koni středem světa, rudé slunce mu oslnivě zářilo do obličeje.

Od svítání urazil čtyřicet mil. Čekalo ho dalších sto. A nezbývalo moc času, možná vůbec žádný. Sám nevěděl.

Obrovské purpurové slunce mělo brzy zapadnout, vzápětí nastane zádumčivý fialový soumrak a bude si muset odpočinout. Ale za úsvitu zase dál. A celou tu dobu mu bude vrtat hlavou: Stihne se dostat k otci, jehož má tak rád, a omluvit se mu dřív, než bude pozdě? Tetin dopis totiž byl zcela jednoznačný: Otec právě umírá.

„Pane Jiangu!“ Tentokrát to slyšel: „Jiang Shirongu! Počkej!“

Otočil hlavu. Po cestě pobízel koně osamělý jezdec. Protože mu rudé slunce prudce zářilo do očí, Jianguovi chvilku trvalo, než spatřil, že to je Wong, sluha pana Wena. Co to má znamenat? Přitáhl koni uzdu.

Wong – malý, baculatý a plešatý muž, který pocházel z jihu – vedl dům stárnoucímu učenci, jenž mu ve všem důvěřoval, a mladého Jianga, jakmile přišel a usadil se tam natrvalo, vzal pod ochranná křídla. Kapal z něho pot. Určitě jel jako císařský posel, aby mě dostihl, pomyslel si mladý muž.

„Daří se panu Wenovi dobře?“ zeptal se Jiang s obavami v hlase.

„Ano, jistě. Říká, že se musíte ihned vrátit do Pekingu.“

„Vrátit?“ pohlédl na něho zděšeně Jiang. „Ale můj otec přece umírá. Musím za ním.“

„Slyšel jste to o milostpánu Linovi?“

„Samozřejmě.“ Celý Peking mluví jen o tom nepatrném úředníkovi, jehož předtím nikdo neznal a který udělal na císaře takový dojem, že byl pověřen velmi důležitým posláním.

„Chce vás vidět. A hned.“

„Mě?“ Byl přece pouhá nula. A ani to ne. Bezvýznamný smolař.

„Pan Wen o vás napsal milostpánu Linovi. Zná se s ním už od dob studií. Jenže vám pan Wen nic neřekl, nechtěl ve vás vzbuzovat naděje. A když milostpán Lin neodpověděl...“ Zatvářil se smutně. „Dnes ráno poté, co jste odjel, však pan Wen dostal zprávu. Milostpán Lin vás možná přijme mezi své

podřízené. Nejdřív vás však potřebuje vidět. Proto mi pan Wen nařídil, abych za vámi jel jako tisíc ďáblů a přivedl vás zpět.“ Pozorně se na mladého muže zahleděl. „Je to pro vás skvělá příležitost, Jiang Shirongu,“ dodal tiše. „Jestli se milostpánu Linovi podaří splnit svěřené poslání a bude s vámi spokojen, uslyší o vás sám císař. Znovu se octnete na cestě ke štěstí. Mám z toho kvůli vám radost.“ Lehce se uklonil, aby naznačil, jaké postavení mladého muže v budoucnosti čeká.

„Ale když můj otec...“

„Možná už mezitím umřel. To nikdo neví.“

„Jenže stejně dobře může být i naživu.“ Mladý muž se odvrátil a v obličejí se mu zračila zoufalá bolest. „Měl jsem vyjet dřív,“ zamručel si pod vousy. „Zbytečně jsem se moc styděl.“ Pak se obrátil zpátky k Wongovi. „Když se teď vrátím, ztratím tři dny. A možná víc.“

„Chcete-li dosáhnout úspěchu, musíte využít každé příležitosti, jaká se naskytne. Pan Wen tvrdí, že váš otec by si určitě přál, abyste se setkal s milostpánem Linem.“ Posel se odmlčel. „Pan Wen oznámil milostpánu Linovi, že mluvíte kantonsky, a to je pro vás velká výhoda – alespoň k tomuto poslání.“

Shirong na to nic neřekl. Oba věděli, že dovedl hovořit kantonským dialektem sluhů právě díky Wongovi. Mladého úředníka zpočátku bavilo přejímat od něho různé každodenní výrazy. Brzy však zjistil, že je téměř takový jako každý jiný jazyk. Mimoto užíval víc tónů než spisovný jazyk. Měl však dobrý sluch, a poněvadž s Wongem klábosil den co den, za rok či za dva začal mluvit tak dobře, že se dokázal dorozumět. Jeho otec, který si lidí z jihu příliš nevážil, jakmile se dověděl o tomto synově novém úspěchu, se jen ironicky ušklíbl. „Ačkoliv připouštím, že by to někdy mohlo být k něčemu dobré,“ dodal nahlas. Ale pan Wen ho poučil: „Nepohrdejte kantonským nářečím, mladý muži. Je v něm mnoho starých výrazů, které se ze spisovného jazyka, jímž mluvíme my, mezitím vytratily.“

Wong ho sledoval s naléhavým výrazem. „Pan Wen říká, že taková příležitost se vám třeba už nemusí vůbec naskytnout,“ pokračoval.

Jiang Shirong pohlédl na rudé slunce a smutně zavrtěl hlavou.

„Já vím,“ povzdechl si tiše.

Ani jeden, ani druhý se chvilku ani nepohnul. Potom se mladý muž s těžkým srdcem beze slova rozjel na koni po cestě zpět do Pekingu.

Už před svítáním se pět set mil odtud na pobřežní končiny ležící západně od přístavu, který v té době byl znám světu pod názvem Kanton, přihnala z Jihočínského moře mlha a zahalila vše bílým hávem.

Dívka došla k bráně dvora, a poněvadž se domnívala, že je sama, vyhlédla se zájmem ven.

Navzdory ranní mlze vytušila slunce, které svítilo někde za tím příkrovem, ale ona přesto neviděla okraj rybníčku, vzdáleného pouhých třicet kroků od ní, ani vratký dřevěný můstek, z něž její tchán, pan Lung, rád pozoroval úplněk a připomínal si, že mu ten rybníček patří, a on sám je nejbohatší sedlák ve vsi.

Naslouchala ve vlhkém tichu. Občas bylo slyšet tiché šplouchnutí, když kachna ponořila hlavu do vody a pak jí zatřásla. Dívka však nic neslyšela.

„Meiling,“ zasyčelo to odněkud zprava.

Svrátila obočí. Viděla jen trs bambusů, který se tyčil vedle pěšinky. Opatrně k němu udělala jediný krůček.

„Kdo je to?“

„To jsem já. Nio.“ U bambusů se vynořila postava a vydala se k ní.

„Malý bratr!“ Obličej se jí rozjasnil. Ani po letech nepřítomnosti si ho nemohla s nikým splést. Pořád měl tu nezaměnitelnou jizvu táhnoucí se přes nos a tvář.

Nio vlastně nebyl její bratr. A dalo by se říct, že ani příbuzný. Byl z rodiny její matky z babiččiny strany, která pocházela z kmene Hakka. Když mu přimoru zemřely matka i sestry, otec ho dva roky nechal u rodičů Meiling, ale pak se oženil a vzal si ho k sobě.

Hoch se přesně řečeno jmenoval Niu. Ale v nářečí jeho rodné vesnice to znělo spíš jako Nyok, i když koncové *k* nebylo ve výslovnosti téměř slyšet. Meiling si tedy vymyslela kompromisní podobu Nio, s krátkým *o*, a tak už to zůstalo navždy.

Dávno předtím než si otec vzal hocha zpátky, ho Meiling přijala za bratra a od té doby už pořád byla velkou sestrou.

„Kdy jsi dorazil?“ zeptala se šeptem.

„Přede dvěma dny. Přišel jsem tě navštívit, ale tvoje tchyně mi řekla, abych k vám už nechodil. Potom zašla za tvými rodiči a požádala je, aby mi nedovolili se k tobě přibližovat.“

„Proč to udělala?“

Nio byl v patnácti letech sice jen o rok mladší než Meiling, ale přesto si všimla, že chlapec vypadá docela dětsky. Chvilí upřeně hleděl na zem před sebou a potom přiznal barvu: „Možná kvůli něčemu, co jsem řekl.“

„Proč jsi sem vlastně přišel, malý bratře?“

„Utekl jsem.“ Usmál se, jako by to bylo něco, čím se může pyšnit.

„Ale no tohle, Nio...“ Zrovna se chtěla zeptat na podrobnosti, ale hoch naznačil, že od brány za ní je někdo sleduje.

„Zítř ráno počkej na okraji vesnice,“ nařídila mu ve spěchu. „Pokusím se přijít za úsvitu. A jestli ne, tak přijď zase následující den. A teď běž. Honem, rychle.“

Jakmile Nio zmizel za bambusy, otočila se.

U brány stála žena s oválným obličejem. Vrba – její švagrová. Navzájem si říkaly sestry, ale tím také veškerá vzájemná podobnost končila.

Jméno označovalo půvabný strom. Bez vybraného oděvu a pečlivého nalíčení však mohla být považována za trochu fádni. Vrba pocházela z bohatého selského rodu Wanů, usedlého v sousedním kraji, a ačkoliv se provdala za staršího syna pana Lunga, vesničané ji obvyklým způsobem zdvořile nazývali žena Wanových. V souladu s lepším postavením rodiny Wan jí v dětství podvázali nohy, a tak teď klopýtala, jak bylo v módě, což ji oddělovalo od chudých rolníků, jako byla Meiling, jejichž příbuzní pracovali na polích.

Vrba byla trochu větší a napodobovala mírný půvabný předklon podobný tomu, jakým by se ukláněla nějaká dáma. Meiling byla malá a stála rovně na nohou ponechaných v přirozeném stavu, jak se slušelo na pracující rolnické děvče. A mimoto byla už od té doby, co byla malé dítě, známá jako nejhezčí holka ve vsi. Kdyby rodiče nebyli tak chudí, možná by jí také podvázali nohy, oblékli ji do pěkných šatů a prodali kupci v některém z okolních měst za vedlejší manželku či konkubínu. Ale i když byla tak hezká, nikoho by vůbec nenapadlo, že se provdá za syna pana Lunga.

Většina lidí si ve skutečnosti myslela, že takový sňatek je ostudný. Tchyně kvůli němu zuřila.

A mezi oběma byl ještě další rozdíl. Vrba už manželovi dala jedno dítě – i když k nespokojenosti jeho rodičů to byla jen dcerka. Ale naštěstí už byla pět měsíců znovu těhotná.

Když se obě vrátily na přední dvůr Lungova domu, Vrba unyle pohlédla na Meiling.

„Já vím, kdo to byl.“

„Že by?“

„Byl to tvůj bratranec – Nio. Ví o něm všechno. Ty mu říkáš malý bratr.“ Pomalu pokývala hlavou. „Každý v domě přece ví, že je tady, jen jsme ti to nesměli říct.“

„Ani můj muž?“

„Chtěl to udělat. Jenže se bál, že se pokusíš s Niem sejít a budeš z toho mít malér. Snažil se tě chránit. To je všechno.“

„Povíš to matce?“

„Spolehni se na mě, sestro.“

Na dvoře rostl malý pomerančovník. Když k němu Vrba došla, zastavila se. „Nepokoušej se s ním sejit, sestro. Jestli na to matka přijde, zmrská tě. Nebo ti udělá ještě něco horšího.“

Když toho dne v Kalkatě drožka tažená jedním koněm, v níž seděli dva mladí Angličané, přijížděla do příjemného Bílého města, soustředěného okolo čtvrti, kterou Britové nazývali Chowringhee, právě nastalo odpoledne. Rolety byly úplně stažené, aby dovnitř nepronikalo ostré světlo – poněvadž v Indii sice bylo chladnější roční období, ale slunce přesto pražilo jasněji a prudčeji než za většiny letních dnů v Británii.

Charlie Farley byl přívětivý člověk. Hrál dobře kriket a byl dost vysoký, aby vzbuzoval respekt. Měl mírně zakulacený obličej, a když se mu světlé vlasy svezly do čela, vypadal snad ještě kulatější. „Ještě nemám pleš,“ říkával vesele, „ale do odpoledního čaje už ji mít budu.“ Světle modré oči v brýlích působily přátelsky, rozhodně však ne hloupě. Vždy hrál na rovinu – a nejen v kriketu, nýbrž ve všem v životě.

Jeho přítel John Trader byl o něco vyšší, vlasy měly odstín černé olivy, a byl štíhlý a docela pohledný. Sytě kobaltově modré oči však nevypadaly šťastně.

„To je hrozná chyba,“ ozval se zasmušile Charlie Farley, „řekl jsem přece plukovníkovi, že jsi mi zachránil život. Určitě na tebe bude velice zdvořilý.“ Chvilku nato kola drožky zaskřípala na krátké příjezdové cestě sypané šterkem. „Teď jen hodíme ty dopisy tetě Harriet a vydáme se na cestu. Tak se snaž tvářit šťastně.“

Tetin dům byl typický lepší koloniální bungalov s verandou vpředu i vzadu a jeho široké římsy s okapy spočívaly na mohutných jónských sloupech natřených na bílo. Ze vzdušné hlavní haly se vstupovalo do prostého, leč velmi půvabného salonu a do jídelny působící stejným dojmem, které byly zařízeny po anglicku. Když oba muži došli ke dveřím, vypadalo to, jako že se ze všech koutů náhle vynořili indiští sluhové, od hlavy k patě celí v bílém bez jediné skvrnky.

Teta Harriet očividně zaslechla drožku a čekala v hale. Charlie měl tetu velice rád. Podobně jako jeho matka, její sestra, si dosud uchovala vlnité zlaté vlasy, jaké měla v mládí. Měla upřímné modré oči a spolu s manželem každého nově příchozího do Britské Kalkaty vítala s přirozenou pohostinností, jež byla známkou koloniálního obchodního života.

„Co tu děláš, Charlie?“ ptala se. „Neměli byste vy hoši pracovat?“

„Pracovali jsme, teto Harriet,“ ujistil ji Charlie. „Ale dnes ráno došel z Anglie balík dopisů včetně matčina pro tebe. Napadlo mě, že ho rovnou doručím.“

„A teď zřejmě chcete něco k jídlu?“

„Vůbec ne. Vlastně se ani nemůžeme zdržet. Jedeme na oběd k plukovníku Lomondovi.“

„Plukovníku Lomondovi? To je ovšem ohromné.“

„Otec s ním totiž chodil do školy,“ vysvětlil jí Charlie. „Tak jsem z něho v jeho klubu vymámil pozvání na oběd.“ Teta Harriet se usmála. „Napadlo mě, že by John rád viděl, jak to tam vypadá.“

„Pak byste, hoši, raději měli už jít,“ nabádala je teta. „Plukovníka Lomonda nesmíte nechat čekat.“

„Však už jdeme,“ ujistil ji Charlie.

Nastal čas promluvit si jako muž s mužem. A poněvadž pro sebe měli v drožce deset minut o samotě, Charlie se odhodlal, že to udělá právě teď.

„Víš, co na tobě lidem vadí, Tradere?“

„Povídej,“ pobídl ho Trader s náznakem úsměvu.

„Jsi dobrý přítel. Svěřil bych ti do rukou vlastní život. Jenže jsi příliš náladový. Podívej se, jak se chováš dnes. Přece stačí, když budeš sledovat, co se děje, a těšit se z toho.“

„Já vím.“

„Jenže je to složitější. Potíž je v tom, že nejsi nikdy spokojený. Ať získáš cokoliv, hned sníš o něčem dalším.“

„Možná máš pravdu.“

„Vím, jsi sirotek, což je zatracená smůla. Ale zas ne konec světa. Chodil jsi do slušné školy. Zdědil jsi trochu peněz. Máš mě za přítele. Jsme zaměstnaní u firmy Rattrays, což je jedno z nejlepších jednatelství v celé Indii. A ačkoliv tomu nevěříš, jsi pohledný hoch a polovina žen z Kalkaty je do tebe zamilovaná. Co víc vlastně chceš?“

„Nevím, Charlie,“ přiznal se přítel. „Pověz mi raději něco o tom plukovníkovi, k němuž jedeme. Má rodinu?“

„Manželku. Občas ji navštívím. Samé zdvořilůstky, však to znáš. Okouzlující dáma. Syn slouží v armádě, je trochu starší než my. Má taky dceru. Několikrát jsem se s ní u nich doma setkal. Docela hezká,“ usmál se Charlie. „Ale udržuji si odstup. Plukovníkovi by se nelíbilo, kdybych se s ní příliš přátelil.“

„Protože je aristokrat.“

„Ze starého skotského rodu. Bratr sídlí v zámku po předcích – však to znáš.“

„A my jsme jen obchodníci, Charlie. Kupci se špínou za nehty.“

„Chová se ke mně slušně.“

„Protože tvůj otec s ním chodil do školy.“ Tmavovlasý mladík se odmlčel, a když na to přítel nic neřekl, pokračoval: „Víš, co mě otravuje, Charlie?“

„Co?“

„Že takoví lidé jako Lomond na nás shlížejí spatra, poněvadž obchodujeme. Ale co vlastně je Britské impérium? Jeden obrovský obchodní podnik. A tak to vždy bylo a dosud je. Kdo ovládá správu Indie? Východoindická společnost. Čí armáda je tady? Východoindické společnosti. Jistě, ta dnes až na název patří se vším všudy britské vládě a značná část obchodu je v rukou nezávislých obchodníků, jako jsme my. Faktem však zůstává, že posláním armády, v níž slouží plukovník Lomond a lidé z jeho kruhů, samotným důvodem její existence, je chránit obchod. To znamená nás dva. Když nebude obchod, nebude ani armáda.“

„Tohle mu ale neřekneš, že ne?“ zeptal se podrážděně Charlie.

„Klidně bych mohl.“ Trader na něj zasmušile pohlédl, vzápětí se však usmál. „Neboj se.“

Charlie sešpulil rty, zavrtěl hlavou a vrátil se k tématu. „Proč prostě nedokážeš brát věci tak, jak jsou, Johne? Vždyť my dva si vedeme docela slušně. Jak víš, otec celý život pracoval pro Východoindickou společnost a odešel do penze s nezanedbatelným majetkem. Má velký dům v Bathu. Náš nejbližší soused je nějaký generálmajor. Moc milý starý pán. Hraje s otcem karty. Chápeš, co tím myslím? Mně to bude stačit.“

„Nad tím se přece nedá ohrnovat nos, Charlie.“

„Ale kdybych snad chtěl víc, tak to chodí takhle. Třeba u Rattrays udělám štěstí, a nakonec budu mít tolik, abych si mohl koupit panství a usadit se jako gentleman. To se běžně stává. Můj syn se může dostat k dobrému pluku a třeba najde bratra v nějakém důstojníkovi z rodu Lomondů.“ Farley si změnil přítele vážným pohledem. „Tak to chodí se společenskými vrstvami, je to taková hra. Tradere, chceš ji hrát?“

„Trvá to ovšem dlouho.“

„Několik generací, a tím to končí. Ale víš, co se říká?“ Charlie Farley se opřel o sedadlo a usmál se. „Úctyhodnost... je jen věcí zvyklostí.“

Když John Trader procházel strohým portálem Bengálského vojenského klubu, vnímal, že se v něm znovu probouzí všechn starý smutek. Zaprvé mu v černém redingotu, vhodném pouze pro chladnější britské podnebí – avšak přesto vyžadovaném kodexem klubu –, bylo nepříjemně horko. A potom na něho samozřejmě depresivně působil samotný klub.

Britové v té době nevládli celé Indii, zato byli pány Bengálska. A v nádherném městě Kalkatě to bylo na každém kroku znát. Na dostihové dráze. Na golfových hřištích. Ale nikde víc než na promenádě, z níž na ty, kdo míjeli jeho vchod, v celé své koloniální nádheře shlížela skvělá klasická fasáda Bengálského vojenského klubu.

Kdo vlastně byli tito kolemjdoucí? Kdo asi? Samozřejmě Indové, Angloindové, ale i Britové: obchodníci, kupci, lidé ze středních vrstev i níže postavení – totiž všichni ti, kteří nevládli, nýbrž pracovali.

Poněvadž členové Bengálského vojenského klubu patřili k vládcům. Důstojníci, soudci, osoby řídící Britské impérium, nástupci císařského Říma – za něž se alespoň sami považovali. Podobně jako římsí senátoři, jež napodobovali, tito válečníci a latifundisté opovrhovali jak svobodnými povoláními, tak, a ze všeho nejvíc, právě obchodníky.

Plukovník Lomond už je čekal v prostorné vzdušné vstupní hale, z jejíchž stěn portréty státníků a generálů shlížely na Johna a doslova ho drtily. Vtom si všiml, že ho vedou rovnou do jídelny.

Bílý lněný ubrus byl naškrobený a tuhý jako prkno. Georgiánské stříbro, porcelán značky Wedgwood, těžké sklenice z křišťálového skla. Nejprve se k polévce podávalo sherry. V módě možná byla francouzská kuchyně, ale plukovník ji nesnášel, a tudíž se na stůl servírovalo poctivé hovězí s kapustou a bramborami, vypěstovanými nedaleko v zahradnictvích patřících Britům. Víno bylo skvělé. Stručně řečeno všichni mohli klidně být v nějakém klubu v Londýně.

Sám plukovník Lomond byl toho dne v uniformě, slušivé červené blůze a černých kalhotách. Byl vysoký a štíhlý, řidnoucí vlasy měl ještě černé. Obočí se mu na konci ježilo tak divoce, že vypadal jako ušlechtilý jestřáb. Zkrátka byl ve všem všudy náčelník skotského klanu.

Na první pohled bylo patrné, že je odhodlán chovat se přátelsky k mladému Farleymu, jehož oslovoval „milý hochu“, což se vztahovalo k panu Farleymu staršímu, který v té době sídlil v Bathu coby „váš vzácný otec“.

„Dostal jsem dopis od vašeho otce. Stojí v něm, že vedle něho žije starý generál Frobisher.“

„Znal jste ho, pane plukovníku?“

„Znal. Byl to skvělý lovec. Velké zvěře.“

„Tygrů?“

„Rozhodně. Když se poprvé vydal na lov, bylo to v dobách, kdy se ještě lovilo pěšky, však víš. Žádné takové velkolepé záležitosti se slony jako dnes.“ A na potvrzení svých slov přikývl.

Co se plukovníkovi Lomondovi na Charliem Farleym zalíbilo? Samozřejmě částečně že byl příjemný člověk, stejně jako býval jeho otec. Otevřený, zdvořilý, přirozený. Ale ještě něco jiného. Věděl, kam patří, a byl s tím také spokojený. Charlie nikdy nepřekročil dané meze. Když se Lomondovi upřímně svěřil, že má přítele, kterého zajímá, jak to vypadá v klubu, ale sám mu v tom

nemůže nijak pomoci – „snad jedině kdybyste ho pozval na oběd, pane“ –, Lomond oba hned pozval. „Troufalý mladík,“ řekl plukovník po čase manželce, ovšem se stejným souhlasem, s jakým by pochválil troufalého mladého důstojníka. Charlie ho však nikdy nepřivedl do rozpaků žádostí o přijetí do klubu. Ne že by Lomondovi nějak zvlášť vadilo, kdyby se mladý muž stal jeho členem. O to ovšem samozřejmě nešlo. Jak všichni, kdo vládli Britskému impériu, věděli, nešlo o jednotlivou záležitost, nýbrž o to, k čemu by snad mohla vést.

Proto se plukovník zkoumavě zadíval na Johna Tradera.

Na mladém Traderovi bylo něco, co se Lomondovi nezamlouvalo. Nebyl si jistý, co to vlastně je. Poněvadž ten tmavovlasý mladík je Farleyův přítel, přirozeně na něho bude milý. Jenže roky pobytu v Indii a pozorování lidí v plukovníku Lomondovi vypěstovaly jakýsi šestý smysl. A v té chvíli právě zažíval stejný neklid, jaký kdysi zažil, než ve svém domě objevil kobru.

„Z kterých končin Anglie pocházíte?“ zeptal se zkusmo. Vždy společensky únosná otázka.

„Nejdřív jsem vyrůstal na západě, pane,“ odpověděl Trader. „Potom u Londýna. V Blackheathu.“

„V Blackheathu, že by? Za starých časů tam řádili lapkové, co?“ Bylo to sice řečeno žertovným tónem, nezazněla narážka však v podtónu, že by lapkou mohl být samotný Trader? Samozřejmě že ne. „Máte tam teď rodinu?“

„Z rodiny už nikdo nežije.“

„Vůbec nikdo?“

„Před několika pokoleními tam nejspíš bývali nějakí vzdálení příbuzní mého otce. Jenže došlo k nějakému rodinnému sporu a už spolu nikdy nepromluvili. Ani nevím, jak se jmenují a kde asi žijí.“

„Ale!“ Plukovník tedy zkusil jiný postup. „Vy a tady Farley jste spolu nechodili do školy, vidíte?“

„Ne, pane plukovníku. Já byl v Charterhousu.“

„Prima stará škola.“ Plukovník upil vína. Samozřejmě ne úplně jako Harrow, kde se vzdělával on sám a oba Farleyové.

„Trader mi zachránil život, pane,“ poznamenal Charlie s nadějí v hlase.

Plukovník Lomond se na něho podíval celkem bez hlubšího zájmu. Oba věděli, že mu to Charlie řekl už předtím. Ale plukovník nechtěl tomu tmavovlasému neznámému člověku umožnit, aby vyhrál.

„To rád slyším,“ řekl a lehce kývl hlavou. „Jestli se někdy sejdem u večere, určitě mi o tom všechno povíte.“

Před dezertem sklidili ubrus. Plukovník dal kolovat karafu portského. Najedli se dobře. Jestliže se Lomond při jídle neobracel přímo na Tradera, zatímco na Charlieho hleděl přátelsky, dalo se to vykládat jako projev roztržitosti. Teď se však zdálo, že má něco za lubem.

„Povězte mi, chlapče, to vaše jednatelství, Rattrays...“ Naklonil se k Charliemu, ale jen natolik, aby zdůraznil, že dal najevo zájem. „Jsou dobří, nemám pravdu?“

„Naprosto, pane. Firma, která si vede skvěle,“ usmál se Charlie. „Otec se mě ptal na totéž. Po posledním pádu, pane, se Rattrays dali na modernizaci.“

„To je dobře,“ přikývl s úlevou plukovník. Uplynuly teprve dva roky od té doby, co krach mohutného obchodního podniku Palmers – padl za obět vlastní chamtivosti a zadluženosti, které se na všech trzích periodicky vracely jako mor – přivodil zhroucení většiny jednatelství v Kalkatě, což ožebračilo nesčetné vdovy a sirotky. „Samozřejmě v minulém století,“ připustil plukovník nad pozvednutou sklenkou sherry, „si někteří nabobové z Východoindické společnosti během pouhých několika let nadělali velké jmění.“ Zahleděl se zasněně kamsi do dálky a v tom pohledu se zračilo, že kdyby mu náhoda poskytla příležitost, ani takový statečný voják jako on by nepohrdl nějakými těmi statisíci liber navíc.

„Jediní, kdo momentálně přicházejí k tak rychlým ziskům, pane,“ ujistil ho Charlie, „jsou lidé, kteří se vydávají do Kantonu obchodovat s Čínou.“

„Taky jsem slyšel. Trochu nečisté podnikání, což?“ dodal tiše plukovník.

„My v tom ale nejsme účastni, pane,“ ohradil se Charlie a za to se mu dostalo souhlasného přikývnutí.

V té chvíli se John Trader, který tak dlouho zdvořile mlčel, rozhodl promluvit.

„Mrzí mě, že se vám obchod s Čínou nezamlouvá, pane,“ pronesl. „Je založen na čaji, že?“ Zazněl mu snad v hlase sebemenší podtón hrozby?

„Čaj. Samozřejmě,“ zabručel plukovník.

„Britové pijí čaj, který se dováží z Číny, protože je to téměř jediné místo na světě, kde se pěstuje. Je zdaněný. A z daně na čaj se hradí téměř celé provozní náklady britského válečného námořnictva.“

„To jsem opravdu nevěděl.“

„Tak tedy nemůžete mít námitky proti čaji, pane,“ pokračoval Trader. „Nelíbí se vám snad, že Číňanům výměnou za něj dodáváme opium?“

„Je přece na nich, co kupují, troufám si tvrdit,“ prohlásil plukovník Lomond a letmo pohlédl na Charlieho, aby mu naznačil, že už toho má dost.

„Anglický šálek čaje,“ vložil se vesele do debaty Charlie. „Nevěřil byste, že

ho lidé pijí tolik. Ne že by ho skutečně potřebovali. Ale trvají na něm. Rok od roku víc!“ Změřil si Tradera varovným pohledem. „Víte, za všechn se vlastně platí stříbrem.“ Obrátil se na plukovníka. „Ale my už bohužel budeme muset jít. To víte, práce a tak.“

„Samozřejmě, chlapče. Vždycky vás rád vidím,“ řekl Lomond vděčně.

„Je to trojstranný obchod,“ pokračoval však Trader, tiše, zato však neústupně. „Čínští obchodníci pronikají k opiu prostřednictvím našich zástupců v Kantonu. Platí jim stříbrem a ti pak za ně nakupují čaj. Ale odkud pochází opium? Z Indie. Většinou z Bengálska. Pěstuje je tam Východoindická společnost. Určitě to tak je, nebo snad ne, pane?“

Plukovník Lomond neodpověděl. Vstal od stolu. Vzal Charlieho přátelsky pod paži, ale takovým způsobem, že Trader byl nucen jít za nimi, a vedl je ke dveřím.

Za chvíli už všichni společně sestupovali po schodech klubu a byli by se tam rozešli, kdyby je nezarazil nějaký hlas.

„Papá!“ Ozval se z krytého kočáru, který po promenádě přivážel mladou dámu v hedvábných šatech a se slunečníkem, provázenou matkou, sluhou, kočím a doprovodem. Vtom kočár zastavil.

„Dobré dopoledne, tatínku,“ pozdravila Agnes Lomondová. „Naobědval ses dobře?“

Plukovník Lomond s takovým setkáním sice nepočítal, avšak přesto se otočil s úsměvem k dceři a manželku přejel varovným pohledem, jehož si ta paní okamžitě všimla.

„Vy určitě znáte mladého Farleyho,“ řekl přívětivě, zatímco obě ženy se zdavily s Charliem. „A tady,“ dodal neurčitě a ukázal na Tradera rukou, která náhle ochabla, „je nějaký jeho přítel.“

„John Trader,“ představil se Trader, nejprve se zdvořile usmál na paní Lomondovou a pak pohlédl na její dceru. Jakmile mu však pohled spočinul na mladší ženě, tmavomodré oči už se nepohnuly.

Agnes Lomondové bylo dvacet let a už z ní byla dokonalá dáma. Jinak se to nedálo nazvat. Matka byla pohledná, důstojná matrona. Zato Agnes byla štíhlá podobně jako její otec a o něco větší než matka. Obličej, náležitě chráněný před sluncem, se honosil úžasnou bledou pletí. A měla-li nos trochu delší, než aby mohl být nazýván krásným, rozhodně přispíval k aristokratičnosti jejího vzezření. Pokud šlo o povahu, nebylo možné se čehokoliv dohadovat.

Snad to bylo tou rezervovaností či kaštanovými vlasy, tím, že byla společensky nedostupná, tmavohnědýma očima odstínem připomínajícíma vlašské ořechy nebo touhou odvést ji jejímu otci – ať už za to mohlo cokoliv, John Trader otevřel pusku a jako v nějakém transu upřeně zíral na Agnes Lomondovou.

Matka si toho všimla a vzápětí zasáhla. „Pojedeš s námi?“ zeptala se chotě, a ten hned nastoupil do kočáru. „Musíme vás a vašeho přítele nechat, abyste mohli jít za svou prací, pane Farley.“ Pokývla Charliemu, který se jí uklonil, a vtom se už kočár rozjel.

Trader se však zapomněl uklonit. Jen tam bez hnutí stál a upřeně zíral.

Když se Jiang Shirong vynořil z borových hájů, jimiž na dohled od města vedla stará silnice, rudé slunce opět zapadalo. Vysoko nad hlavou se po obloze táhly nádherné pruhy mraků podobné obrovskému hrudnímu koši a na západě chytaly oranžovou sluneční záři. Jiang Shirong jako vždy, když hleděl na mohutné hradby, věže a rozsáhlé prohnuté střechy kryté lesklými prejzy, zadržel dech.

Beijing. Byl prostě velkolepý.

Ale bylo to skutečně jeho město?

Jiang věděl, že lidé, kteří se nazývají Hanové – to znamená jeho národ –, na tom místě postavili město už před třemi tisíci lety. Ale je to pouhých pět set let, co se mocný mongolský dobyvatel, Čingischánův vnuk Kublajchán, stal pánem Číny, nejprve postavil na svých letních lovištích ve stepi pohádkově krásné Xanadu a poté si zvolil za své sídlo toto severní město.

Avšak za necelých sto let se domácí čínské dynastii, skvělým Mingům, podařilo Mongoly vyhnat a posílit Velkou zeď, aby odradila ostatní vetřelce. Kublajchánovo sídelní město však zachovali. A Mingové pak tři sta let vládli Číně.

Byl to zlatý věk. Literatura a umění vzkvétaly. Čínští učenci vytiskli nejskvělejší encyklopedii herbální medicíny, jakou kdy svět viděl. Čínská loďstva podnikala objevné plavby až k Africe. Mingský porcelán zemi záviděl celý svět.

Jenže pak nastal také konec skvělých Mingů. Opakovalo se, co už Čína zažila tolikrát předtím: postupný rozklad, slabý císař, rolnické povstání, ctižádostivý generál, který se snažil uchopit moc. A v daném případě další rozsáhlý vpád ze severu – tentokrát spojených kmenů – Mandžuů – přicházející z rozsáhlých lesů a plání prostírajících se severovýchodně od Velké zdi.

Mandžuské vojsko bylo výborně zorganizováno do jednotek, známých pod názvem korouhve, z nichž každé velel nějaký princ či spolehlivý náčelník. Jak se Říše Mingů krok za krokem hroutila a dostávala se pod jejich jho, do velkých měst přicházely posádky cizích vojáků, a tak to pak zůstalo po několik následujících staletí.

Z hrdých hanských Číňanů se stal porobený národ. Muži museli přijmout mandžuský účes, vyholovat si vepředu hlavu a zbytek vlasů splétat do jednoho dlouhého copu – prasečího ocásku či „ohonu“, který jim visel na záda.

Číňané sice podlehli, zato jejich kultura ne. Mandžouové určitě byli pyšní na

svou hrdinnou válečnickou minulost, ale když se stali pány velkých měst, paláců a chrámů Číny, záhy přijali čínské jméno – Quing nebo Čching – a vládli více méně jako běžní čínští císaři. Císaři z dynastie Quingů vykonávali věčné oběti bohům. Někteří byli docela sečtělí v čínské literatuře.

Jiang jim byl povinen poslušností. Jenže i teď podobně jako mnozí Hanové věděl, že skutečnými dědici tisícileté čínské kultury jsou on a jeho krajané a že by měli být nadřazeni pánům, jimž slouží.

Od západu k východu se před ním celé čtyři míle táhla impozantní městská hradba uprostřed přerušená mohutnou bránou. Vpravo za ní spatřil nádhernou pagodu Nebeského chrámu, tyčící se na vysokém uměle navršeném pahorku nad okolní svět, před kterou císař konal odvěké ceremonie mající od bohů vyprosit dobrou úrodu a jejíž tři střechy nad sebou, kryté modrými prejzy, pod rudnoucími uhlíky mraků hrály do indigova.

Prošel bránou a spolu s Wongem se rovnou vydali na sever po vyvýšené cestě vedoucí dalších několik mil k ještě impozantnějšímu ohrazenému prostoru Vnitřního města o rozloze čtyř čtverečních mil, chráněnému po celém obvodu hradbou s mohutnou strážní věží v každém rohu.

Když do něj okolo strážných s praporci v mandžuských kloboucích, kožených kabátcích a vysokých botách vstoupili, už se stmívalo. Stánky trhovců stojící po obou stranách široké cesty právě zavíraly a majitelé schovávali vývěsní štíty. Metaři – byla jich hrstka, někteří v kloboucích se širokou krem-pou, ale většinou jen v přiléhavých čepičkách – byli skloněni nad lopatami a nakládali hnůj do velkých hliněných nádob. Ve vzduchu visel mírný pach hnoje, vylepšený sójou a ženšenem.

Vnitřní město ovšem v žádném případě nebylo středem Pekingu. Za obrovskou Bránou nebeského klidu se v něm totiž nacházela další pevnost oběhnaná hradbami – Císařské město – a v něm za vodním příkopem, skryté před očima téměř všech za nachově zbarvenými hradbami, Zakázané město se zlatými střechami, nejsvětější svatyně, rozsáhlý palác a sídlo samotného nebeského císaře.

Cesta je toho večera přivedla do severovýchodní části Vnitřního města, do tiché uličky, kde v příjemném domku za malým chrámem bydlel učenec – pan Wen. Jiang byl unavený a těšil se, že si odpočine.

Ale sotva stačili vejít na dvorek, už vyběhl starý učenec

„To je dost, že jdete,“ vykřikl. „Musíte k milostpánu Linovi. Zítra odjíždí. Ale jestli půjdete hned, přijme vás ještě dnes večer. Ale musíte jít hned.“ Vrazil Jiangovi do ruky psanou propustku do Císařského města. „Wong tě povede,“ nařídil. „Ví, kudy máte jít.“

Vešli pěšky, nikoliv mohutnou Bránou nebeského klidu, nýbrž menším vchodem ve východní hradbě Císařského města a brzy se dostali k elegantnímu erárnímu penzionu pro hosty s do široka rozmáchlými římsami, v němž pobýval milostpán Lin. A několik minut nato už se Shirong nacházel v malé síni, kde byl ve velkém vyřezávaném křesle z růžového dřeva usazen milostpán Lin.

Na první pohled na něm nebylo nic nijak zvlášť pozoruhodného. Mohl to klidně být kterýkoliv běžný podsaditý úředník ve středních letech. Malý špičatý vous na bradě mu už šedivěl a oči měl posazené daleko od sebe. Vzhledem k jeho pověsti přísného muže Jiang očekával, že vysoký komisař bude mít úzké rty, jenže ve skutečnosti byly docela plné.

Bylo na něm však něco důstojného, totiž jeho klid. Stejně dobře mohl být opatem nějakého kláštera.

Jiang se uklonil.

„Už jsem si zvolil mladého muže, který se stane mým sekretářem.“ Milostpán Lin se na něho obrátil tiše a zcela bez úvodu. „Jenže on pak onemocněl. Tak jsem čekal. Udělalo se mu však hůř. Mezitím jsem dostal dopis od pana Wena, což je učenec, jemuž důvěřuji. Považoval jsem to za znamení. Napsal mi o vás. Dobré i méně dobré věci.“

„Tento nehodný sluha je poctěn tím, že jeho učitel, pan Wen, na něho vůbec pomyslel, pane vysoký komisaři, a o jeho dopisu vůbec nic nevěděl,“ přiznal se Jiang. „Mínění pana Wena je ve všem spravedlivé.“

Mírné souhlasné přikývnutí naznačilo, že taková odpověď ho uspokojila.

„Rovněž mi napsal, že jste se vydal navštívit umírajícího otce.“

„Konfucius nás učí: ‚Cti otce‘, pane vysoký komisaři.“

Ve všech Konfuciových sebraných výročí nenajdeme důležitější téma.

„A otce svého otce,“ dodal tiše Lin. „Ani bych ti nebránil, abys splnil synovskou povinnost. Ale povolal jsem tě sem v důležité záležitosti a mé poslání pochází přímo od samotného císaře.“ Lin se odmlčel. „Nejdřív tě musím lépe poznat.“ Změřil si Jianga přísným pohledem. „Tvé jméno ‚Shirong‘ znamená ‚učenecká čest‘. Otec do tebe vkládal velké naděje. Ale neuspěl jsi u zkoušek.“

„Tento nehodný sluha propadl.“ Jiang svěsil hlavu.

„Ale proč? Učil ses dost pilně?“

„Myslel jsem si, že ano. Stydím se.“

„Otec prošel u zkoušek v sídelním městě na první pokus. Chtěl jsi dopadnout lépe než on?“

„Ne, Vaše Excelence. To by byl projev neúcty. Přesto jsem tušil, že jsem ho zklamal. Ale chtěl jsem ho jen potěšit.“

„Jsi jeho jediný syn?“ Lin si Jianga ostře změřil, a když mladý muž přikývl, konstatoval: „To ovšem není lehké břemeno. Zkoušky tě snad vydělaly?“

„Ano, pane vysoký komisaři.“

To však bylo jen mírně řečeno. Už cesta do sídelního města. Řada kójí, v nichž byl každý kandidát zavřen po celé tři dny, po něž trvala zkouška. Říkalo se, že když při tom někdo zemře, jeho mrtvolu zabalí a hodí za městskou hradbu.

„Někteří kandidáti si s sebou tajně berou papíry. Podvádějí. Co ty?“

Jiangem to trhlo. Ani nestihl potlačit záblesk vzteku a pýchy, který se mu mihl v obličej. Hned uctivě sklonil hlavu a vzápětí znovu vzhlédl. „Váš sluha to neudělal, pane vysoký komisaři.“

„Otec udělal slušnou kariéru, třebaže skromnou. Neodešel do penze jako boháč.“ Lin se opět odmlčel, podíval se na Jianga, který nevěděl, co si o tom má myslet. Vzpomněl si však, že Lin je proslulý přísnou korektností ve všem, co dělá, a proto odpověděl podle pravdy.

„Vaše Excellence, jsem přesvědčen, že otec za celý život nikdy nepřijal úplatek.“

„Kdyby ano,“ odpověděl starší muž tiše, „nebyl byste tady.“

Ještě jednou si Jianga zamyšleně změřil. „Naší měrou, mladý muži, nejsou jenom úspěchy, ale je jí i naše vytrvalost. Když neuspějeme, musíme se usilovněji snažit. Já jsem u státních zkoušek také napoprvé neuspěl. Věděl jste to?“

„Nevěděl, pane komisaři.“

„Zkusil jsem to podruhé. Opět jsem propadl. Prošel jsem teprve napotřetí.“ Počkal, aby Jiang stačil pochopit smysl jeho slov, a pak přísným tónem pokračoval: „Staneš-li se mým sekretářem, budeš muset být silný. Budeš muset usilovně pracovat. Nepodaří-li se ti občas něco, poučíš se ze svých chyb a podruhé si budeš počínat lépe. Nikdy nic nevzdáš. Rozumíš?“

„Ano, pane komisaři.“

„Pan Wen mi psal, že podle jeho přesvědčení příště uspěješ. Ale nejdřív bys měl pracovat u mě. Souhlasíš?“

„Ano, Vaše Excellence.“

„Tak dobře.“ Lin kývl hlavou. „Pověz mi, co víš o opiu?“

„Lidé, kteří si to mohou dovolit, je rádi kouří,“ odpověděl zkusmo Jiang. „Ale jakmile mu propadnou, promrhají všechny peníze. Onemocní z něj. Císař opium zakázal.“ Odmlčel se a v duchu se ptal, zda se odváží říct nahlas pravdu. „Ale všichni si ho zjevně opatří.“

„Správně. Za života poslední generace se spotřeba zdesateronásobila. Hodně lidí mu propadlo natolik, že nejsou k ničemu, zchudli, zruinovali se

nebo zabili... Je to hrozné. Lidé nemohou platit daně. Stříbro odplývá ze země, aby bylo čím platit za opium.“

„Jsem přesvědčen, že nějaké opium se pěstuje i v Číně.“

„To je také pravda. Ale teď téměř všechno přichází přes moře. Naši čínští podloudníci je kupují od barbarských pirátů. Tak co tedy máme vlastně dělat?“

Očekával vůbec odpověď na takovou otázku?

„Váš sluha slyšel, Vaše Excellence, že je možné lidi od takového návyku odvrátit.“

„Zkusíme to. Jenže je to dost nejisté. Císař mě pověřil, abych podnikl veškeré nezbytné kroky. Všechny pašeráky nechám popravit. Jaké potíže podle tebe ještě mohou nastat?“ Sledoval mladého muže a všiml si, že si připadá trapně. „Teď jsi zaměstnaný u mě. Musíš mi vždycky říkat pravdu.“

Shirong se zhluboka nadechl. „Slyšel jsem, Vaše Excellence – ačkoliv doufám, že to není pravda –, že místní úřední představitelé na pobřeží jsou pašeráky placení, aby jejich pikle přehlíželi.“

„Pochytáme je a potrestáme. Bude-li třeba, i smrtí.“

„Ach tak!“ Jiangovi začínalo svítat, že to nebude nic snadného. Odmítnout za sebe úplatky je jedna věc, a přivolat na sebe nepřátelství poloviny úředníků z tamních končin zase druhá. Nic dobrého pro kariéru.

„Nebudeš mít žádné přátele, mladý muži, kromě císaře a mne.“

Shirong sklonil hlavu. Vrtalo mu hlavou, jestli by snad nemohl předstírat náhlou nemoc – jak to, což ho napadlo v té chvíli, možná udělal ten druhý mladík, který byl kandidátem na to místo. Ale to si nemyslel.

„Váš sluha je nesmírně poctěn.“ A potom navzdory chladné hrůze, která mu zaplavovala mysl, se ho zmocnila zvědavá touha zeptat se na další věc: „Jak se vypořádáte s piráty, Vaše Excellence? S těmi barbary ze zámoří.“

„Ještě jsem se nerozhodl. Uvidíme, až se dostaneme na pobřeží.“

Shirong znovu sklonil hlavu. „Ještě bych se rád zeptal na jedno. Můžu navštívit otce?“

„Jeď za ním ihned. Buď ho pochovej, anebo se s ním rozluč. Určitě ho potěší, že jsi dosáhl takového postavení. Ale nesmíš se u něho zdržet. Navzdory povinnosti zůstat a držet za něho smutek se hned musíš vydat k moři. Považuj to za rozkaz samotného císaře.“

Když se s Wongem vraceli do domu pana Wena, Shirong vůbec nevěděl, co si o tom má myslet. Věděl jen tolik, že se potřebuje vyspat a že se za svítání znovu vydá na cestu.

Následujícího rána s překvapením zjistil, že Wong má osedláno a je přichystán vyjet s ním.

„Pojede s tebou až do Zhengzhou,“ oznámil mu pan Wen. „Celou cestu se musíte zdokonalovat v kantonském dialektu.“

Starý učitel prostě myslel na všechno.

Do večera se Meiling už celá třásla strachem. Ne že by někdo něco řekl. Alespoň ne prozatím. Udělala všechno, co si přála tchyně. Starší žena odpoledne zašla k sousedům a Meiling se dýchalo trochu lehčeji. Muži byli venku v bambusovém lese na kopci. Vrba odpočívala, což vzhledem k svému stavu a rodinnému bohatství měla dovoleno. A tak Meiling zůstala sama se svými myšlenkami.

Neprozdřadila snad sestra Vrba její tajemství? Nebo snad tchyně ví o Niově ranní návštěvě? Matky obvykle vědí všechno. Snad pro ni chystá nějaký trest.

A mimoto si musela dělat starost kvůli následujícímu ránu. Meiling proklínala vlastní hloupost. Proč jen Niovi řekla, že se s ním sejde?

Samozřejmě proto, že ho milovala. Poněvadž byl její malý bratr. Mluvila o tom dokonce i s manželem – svým manželem, jehož milovala dokonce ještě víc než malého bratra. Jenže před matkou ji nemohl ochránit ani vlastní manžel. Žádná mladá čínská manželka si nedovolí neposlušchat tchyni.

Raději by neměla nikam chodit. To věděla. Nio by to pochopil. Jenže mu dala své slovo. Meiling možná byla chudá, ale přesto byla hrdá na to, že se nikdy nestalo, aby nedodržela dané slovo. Možná proto, že jí ani její rodiny si ve vsi nikdo nevážil, taková hrdost na dodržování slova u ní vždy byla otázkou cti, dokonce už když byla malá holčička.

Ale jak to vlastně udělá? I kdyby nepozorovaně vyklouzla, jakou by mohla mít naději, že si její nepřítomnosti nikdo nevšimne? Rozhodně nepatrnou. A co pak? Přejmenším by nemohla uniknout hroznému trestu.

Měla snad jedinou možnost. Ale jen snad. Nebyla si jistá. A právě v tom byla ta potíž.

Večer začal docela dobře. Manželově rodině patřila nejlepší ze všech rolnických chalup ve vesnici. Za hlavním dvorem byla největší hlavní světnice, v níž se jako obvykle všichni shromáždili.

Proti ní seděla na široké lavici Vrba se svým mužem, starším synem. Navzdory tomu, že byl kostnatý a ruce měl ještě špinavé od práce a celý byl příliš drsný na to, aby se hodil k Vrbině eleganci, oba v matčiných očích vypadali docela spokojeně. Starší syn se trochu napil rýžového vína huangjiu a občas manželce něco řekl. Když se pohledy Vrby a Meiling setkaly, v obličejí jí nebylo vidět ani stopy po provinění či spoluvině. Šťastná Vrba! Byla vychována, aby na sobě nedala vůbec nic znát.

Meiling seděla na lavici vedle druhého syna. Ponechání sami sobě bývali obvykle hovorní, ale teď jim vůbec nebylo do řeči. A kdyby snad jen pípli, jeho matka by je umlčela rázným: „Moc mluvíš se ženou, druhý synu.“ Matka ovšem ze svého místa nemohla dobře vidět, že Meiling ho skrytě bere za ruku.

Lidé si mysleli, že druhý syn je rodinný blázen. Byl pracovitý, menší než starší bratr a neustále vypadal spokojeně do té míry, že si brzy vysloužil předzdvíku Šťastlivec – což naznačovalo, že možná je tak trochu prostoduchý. Jenže Meiling mu rozuměla lépe. Rozhodně nebyl ctižádnostivý ani protřelý, protože jinak by si ji nikdy nevzal. Ale přesto byl stejně inteligentní jako všichni ostatní. Mimoto byl dobrosrdečný. Žili spolu teprve půl roku a ona už se do něho zamilovala.

Od té doby, co se vrátil, neměla možnost mu říct o Niovi. Věděla jistě, že by ji prosil, aby nikam nechodila, už pro zachování klidu v rodině. Co tedy měla dělat? Vyplížit se za svítání ven a nic mu neříct?

V zadní části velké světnice hrál starý pan Lung se třemi sousedy mahjong.

Pan Lung byl vždy velice tichý. Měl malou šedivou bradku, čepičku nasazenou v týle a na záda mu visel dlouhý tenký cop, a tak vypadal jako laskavý mudrc. Když už měl dva dospělé syny, zanechal aktivní činnosti a většinu těžké práce nechal na nich – ovšem nadále dohlížel na svá pole a vybíral si všechno pachtovné. Když šel po vsi, rozdával dětem bonbóny, ale když mu jejich rodiče dlužili peníze, určitě je z nich pokaždé dostal. Pan Lung toho moc nenamluvil, ale když se ozval, obvykle lidem dal najevo, že je bohatší a moudřejší než sousedi.

„Nějaký kupec mi jednou řekl,“ dal se slyšet, „že viděl soupravu mahjongu s figurkami vyřezanými z malých kousků slonoviny.“ Jeho byly z bambusu. Chudí lidé používali mahjongové karty.

„Tak vy si, pane Lungu,“ zeptal se zdvořile jeden soused, „koupíte slonovinové figurky? To bude velmi elegantní.“

„Snad. Ale ještě jsem v životě nic takového neviděl.“

Pak hráli dál. Jeho žena je pozorovala ze židle stojící poblíž. Vlasy měla pevně stažené dozadu, což zdůrazňovalo její vystouplé lícní kosti. Oči, sršící tvrdým pohledem, upřeně hleděly na dlaždice. Z jejího výrazu zřetelně vyplývalo, že kdyby hrála ona, šlo by jí to lépe.

Po chvíli se obrátila na Meiling. „Dnes jsem na ulici potkala tvou matku.“ Dívala se na ni se škodolibým výrazem. „Měla s sebou nějakého chlapce z kmene Hakka.“ Na chvíli se odmlčela a pak nepřijemným tónem dodala: „Tvoje matka z něj přece pochází.“

„Z toho pocházela její matka,“ opravila ji Meiling. „Sama je jen poloviční.“

„Ty jsi první Hakka v naší rodině,“ pokračovala tchyně chladně.

Meiling sklopila oči. Všechno bylo jasné. Tchyně jí dává najevo, že ví o Niově návštěvě – a jen čeká, až se přízná. Měla by to snad udělat? Meiling věděla, že by to tak bylo lepší. Ale někde hluboko v jejím nitru vzplál plamínek vzpoury. Neřekla tedy nic. Tchyně ji nadále provrtávala pohledem.

„V jižní Číně žije mnoho různých kmenů,“ prohlásil pan Lung a vzhledl od hry. „Přišli Hanové a ovládli je. Jenže lidé z kmene Hakka jsou jiní. Jsou příbuzní Hanů. Také přišli ze severu. Mají sice vlastní zvyky, ale jsou něco jako bratrance Hanů.“

Matka mlčela. Všem ostatním sice mohla vládnout, avšak odporovat hlavě rodiny přesto nemohla. Alespoň ne před lidmi.

„Vždycky jsem to tak slýchal, pane Lungu,“ vmísil se do hovoru jeden ze sousedů.

„Lidé z kmene Hakka jsou stateční,“ konstatoval pan Lung. „Žijou ve velkých okrouhlých domech. Říká se, že se mísili s kmeny ze stepi za Velkou zdí, s lidmi podobnými Mandžům. Proto taky ani jejich boháči nesvazují svým ženám nohy.“

„Lidi říkájí, že jsou velmi nezávislí,“ přisadil si soused.

„Jsou s nima jen potíže!“ vykřikla zničehonic matka na Meiling. „Ten Nio, kterému říkáš malý bratr, je výtržník. Zločinec.“ Zmlkla, jen aby se stihla nadechnout. „Z rodiny matky tvé matky. Není ani tvůj příbuzný.“ Poněvadž v očích Hanů se takové příbuzenství z matčiny strany vlastně vůbec nepovažovalo za součást rodiny.

„Myslím, že Nio se neprovinil proti zákonu, matko,“ namítla Meiling tiše. Prostě ho musela bránit.

Starší ženě však nestála ani za odpověď. Obrátila se na mladšího syna.

„Vidíš, k čemu to vede? Manželství není žádná hra. Proto také rodiče vybírají nevěstu. Z jiné vesnice, z jiného rodu, bohatému chlapci bohatá dívka a chudé holce chudý hoch. Jinak jsou z toho jen mrzutosti. Znáš přece přísloví: Dveře domu si mají odpovídat. Jenže to ty ne! Jsi tvrdohlavý. Dohazovač najde dobrou nevěstu. Rodiny jsou pro. A ty pak nechceš poslechnout vlastního otce. Děláš nám ostudu. A ke všemu nám najednou řekneš, že se chceš oženit s tímhle děvčetem.“ Změřila si Meiling nenávisným pohledem. „S touhle hezkou dívkou.“

Hezkou. Znělo to skoro jako obvinění. Všechny rolnické rodiny, dokonce i tak důležitá, jakou byli Lungovi, uznávaly pravdivost starého rčení: Ošklivá žena je poklad v domě. Bohatý muž si může vybrat hezkou dívku za konkubínu. Ale poctivý rolník vždycky chtěl manželku, která bude dít a starat se o něho i o jeho rodiče. Hezké dívky byly podezřelé. Třeba se jí nebude chtít pracovat. Anebo ještě hůř – můžou si na ni myslet jiní muži.

Zkrátka a dobře celá vesnice dospěla k závěru, že druhý syn svým chováním dokázal, že je blázen.

„Je z jiného rodu,“ připomněl přátelským tónem.

„Rodu? V naší vsi je jich celkem pět. A ty si vybereš zrovna ten nejmenší, a ještě k tomu nejchudší rodinu. A nejen to, její babička, ta Hakka, byla konkubínou nějakého kupce. Vyhnal ji, když projížděl nejbližším městem. Žije s nějakým omítkářem a byli rádi, když našli chudého rolníka, aby měla dcera střechu nad hlavou. Střechu, do které zatéká. Takové rodiče má ta tvoje nevěsta.“

Meiling při jejím výlevu sklonila hlavu. Sice se jí to dotýkalo, ale přesto neupadla do rozpaků. Ve vsi se nic neutají. Tohle přece ví každý.

„A teď,“ skončila tchyně, „nám chce do domu vodit kriminálníky. A ty si tu jen tak sedíš a směješ se. Není divu, že tě lidi mají za rodinného blázna.“

Meiling letmo pohlédla na manžela. Seděl bez hnutí a neřekl ani slovo. Ale na obličej mu bylo vidět klidný, šťastný úsměv, který tak dobře znala.

Právě pro ten úsměv ho lidé považovali za prostoduchého. Byl stejný po celé týdny, po které se rodiče na něho rozčilovali kvůli tomu, že si nechtěl vzít nevěstu, kterou mu sami vybrali. Usmíval se, dokonce i když mu vyhrožovali, že ho vyženou z domu.

A ten úsměv ovšem účinkoval. Unavil je. Meiling to věděla. Unavil je, protože navzdory všem rozumným důvodům si chtěl vzít ji.

„Dohodli jste dobrý sňatek pro mého staršího bratra. To by vám mělo stačit.“ Pronesl to klidným a tichým hlasem.

Matka se chvíli nezmohla na slovo. Všichni věděli, že sňatek staršího syna s Vrbou bude dokonalý – ovšem až porodí syna. Do té doby však ne. Pak znovu obrátila pozornost k Meiling. „Toho tvého Nia stejně jednou popraví. A čím dřív, tím líp. Nesmíš se s ním scházet. Rozumíš?“

Všichni se upřeně zahleděli na Meiling. Nikdo nepromluvil.

„Mahjong,“ řekl pan Lung klidně a vysypal všechny peníze na stůl.

To Vrba si všimla postavy stojící ve vchodu a pokynula tchyni, která s oběma syny a jejich ženami na znamení úcty hned vstala.

Hostem byl nějaký starý muž. V obličejí byl hubený a měl dlouhou bradku bílou jako sníh. Oči se mu věkem zúžily a v koutcích poklesly, jako by podřimoval. Avšak přesto byl pořád starostou vesnice. Pan Lung mu vyšel vstříc, aby ho uvítal.

„Jsem počtěn, že jste přišel, pane starosto.“

Podali mu zelený čaj a chvíli vedli obvyklé běžné řeči. Potom se host obrátil na hostitele. „Říkal jste, že máte něco, co mi chcete ukázat, pane Lungu.“

„Jistě.“ Pan Lung vstal a zmizel za dveřmi.

V zadní části velké světnice byl výklenek se širokým lehátkem, na němž mohli pohodlně spočinout dva lidé. Ženy teď před něj stavěly další nízký stolek. Než to bylo hotové, pan Lung se vrátil a nesl své vzácnosti zabalené v hedvábí. Opatrně rozbalil první a podal ji starému pánovi, aby si ji prohlédl, zatímco se okolo shromáždili tři sousedé, aby mohli vše sledovat.

„Tohle jsem koupil, když jsem byl minulý měsíc v Guangzhou,“ vysvětloval pan Lung starostovi. „Zajdete-li do opiového doupěte, tam je mají z bambusu. Ale tuhle jsem koupil od obchodníka.“

Byla to dýmka na kouření opia. Měla dlouhou troubel z ebenového dřeva a hlavičku z bronzu. Okolo části pod hlavičkou, které se říkalo sedlo, byl ovínut proužek tepaného stříbra. Náustek byl zhotoven ze slonoviny. Tmavá dýmka se mírně leskla. Ozvalo se obdivné mručení.

„Doufám, že se vám bude hodit, pane starosto, až si dnes večer spolu zakouříme,“ řekl pan Lung. „Je pro mé nejvzácnější hosty.“

„Určitě, to zcela určitě,“ přisvědčil starý pán.

Poté pan Lung rozbalil druhou dýmku. A všichni vydechli úžasem.

Byla sestavena mnohem složitěji. Vnitřní bambusová trubička byla zasunutá do měděné, jejíž povrch byl potažen zeleně pomalovaným kantonským emailem s modrými, bílými a zlatými ozdobami. Hlavička měla červenou glazuru a byla poseta malými černými netopýry – a ti jsou čínským symbolem štěstí. Náustek byl z bílého nefritu.

„Ach... Ta musí být velmi drahá.“ Starý pán řekl nahlas, co si v duchu mysleli všichni.

„Jestli se laskavě uložíte na lehátko, pane starosto, připravím nám dýmky,“ nabídl pan Lung.

To bylo znamení, aby sousedé odešli. Kouření opia byl soukromý obřad, na nějž byl pozván pouze starosta.

Pan Lung vyndal lakovaný tácek, položil ho na nízký stolek a začal chystat nezbytné náčiní se stejnou péčí, s jakou ženy připravují čajový obřad. Nejdřív přišla na řadu mosazná olejová lampička, nahoře ukončená skleněným komínkem. Potom dvě jehly, dvojí plivátko, keramická hlubší miska a skleněná lahvička na opium, vedle níž ležela kostěná lžička.

Pan Lung vzal jednu z jehel a nejprve prohrábl hlavičky obou dýmek, aby se přesvědčil, že jsou úplně prázdné. Pak rozžal mosaznou lampičku. Ukazovákem a palcem uchopil kostěnou lžičku, vyndal z lahvičky nepatrné množství opia, položil je na keramickou misku a lžičkou a jehlou opatrně stočil opium do kuličky velikosti hrášku.

Pak nastal čas nahřát opiovou kuličku. K tomu bylo třeba pečlivosti a zruč-

nosti. Hostitel ji vzal na špičku jehly a s citem ji držel nad lampou. Starý pán sledoval, jak se poupátko opia začíná rozpínat a mění barvu z tmavohnědé na jantarově žlutou.

Načež před očima obou mužů zezlátlo a pan Lung je vložil do hlavičky starostovy dýmky. Starý pán se uložil na pohovku, aby byl obrácený k nízkému stolku a k lampě. Pan Lung mu ukázal, jak má držet dýmku blízko lampy, aby horko odpařovalo opium – ale ne příliš blízko, poněvadž to by se opium spálilo. A jakmile se starému pánovi vše podařilo a potáhl z dýmky, pan Lung se pustil do přípravy své vlastní.

„Jestlipak víte, pane starosto, že opium zvyšuje mužovu pohlavní výkonnost?“ zeptal se.

„No ne. To je velice zajímavé,“ odtušil starý pán, „opravdu velice zajímavé.“

„Jenže vám před dvěma lety zemřela žena,“ připomněl hostitel.

„To nevádí, klidně bych si mohl najít jinou,“ odpověděl starosta. V obličejí se mu už začínal objevovat andělský výraz.

Venku na dvorku seděla matka s rodinou a nikdo ani nedutal. Jestli schvalovala kouření opia, se ovšem nedalo říct. Ale protože se tím dávala najevo zámožnost rodiny, pro niž jí ostatní lidé ze vsi projevovali větší úctu a měli z ní větší strach, nezbývalo jí, než aby se s tím smířila.

Druhý syn byl toho večera unavený a Meiling si myslela, že už spí, vtom však nečekaně promluvil. „Vím, že máš ráda Nia. A omlouvám se za matku.“

Tiše si oddechla úlevou a pak ze sebe vydala prudký proud úzkostného šepotu. „Připadala jsem si tak špatně. Slíbila jsem mu, že se s ním sejdu. Jenže teď nejspíš nemůžu. Nikdy bych neudělala nic, čím bych se tě dotkla.“

„Mně nevádí, že se s ním sejdeš. To matka je proti tomu.“ A vzal ji kolem ramen, zatímco jí z očí tekly slzy. Když se vyplakala, už tvrdě spal.

Ráno jí připadalo, že je všechno možné. Meiling si uvědomila, co se dá dělat, teprve poté, co vyklouzla na dvorek a spatřila ranní opar. Poněvadž když vyhlédla z brány směrem k rybníčku, nespatriła řídkou mlhu jako den předtím, ale hustý bílý příkrov. Neproniknutelný. Všudypřítomný. Podobný pláští neviditelnosti, který jí seslali bohové. Taková mlha, v níž se každý, je-li takový blázen, že do ní vkročí, okamžitě ztratí.

Měla tedy omluvu. Vyšla si a ztratila se. Prostě šla po cestičce a najednou zabloudila. Kdo by vůbec mohl dokázat, kde byla? V takové mlze by přece nikdo nemohl nic vidět.

Vrátila se do své světnice. Milý manžel ještě spal. Chtěla ho políbit, ale bála se, aby ho nezbudila. Rychle si navlékla pod šaty volné kamaše, zaplula do

dřeváků, zahalila se šálem a vyklouzla z místnosti. Když přecházela přes dvůr, slyšela starostu, jak chrápe na pohovce. Zůstal tedy přes noc. Vrba neměla úplně zavřené dveře své světnice. Že by ji švagrová špehovala? Meiling doufala, že ne. Za chvíli už byla venku, celá obklopená mlhou.

Naštěstí dobře věděla, kde je ten můstek, protože vidět ho nebylo. Po několika pokusech nahmatala zábradlí a vydala se na druhou stranu. Cítila rákosí v bahně. Pod nohama jí skřípala prkna. Neuslyší ji snad někdo z domu?

Na opačném konci vykročila na stezku a odbočila vpravo. Vedle cestičky se nad ní tyčily silné bambusové výhonky. Skoro je neviděla, ale když se ubírala vymletou pěšinou, která se vinula po okraji vesnice, z jejich listů jí měkce dopadaly na hlavu kapky rosy. Poznala, aniž je potřebovala vidět, že prochází okolo shluku banánovníků.

A právě v tu chvíli zaslechla ten zvuk. Tiché zaskřípání nesoucí se přes vodu za jejími zády. Někdo přecházel po můstku. Celým tělem jí projela chladná hrůza. Viděla ji snad Vrba vycházet a řekla to tchyni? Přidala do kroku, zakopla o kořen, téměř upadla, ale nakonec se udržela na nohou. Kdyby se dostala na místo schůzky dřív, než ji stařena chytí, možná by se stačila s Niem skrýt v mlze. Znovu se zaposlouchala. Ticho. Buď toho matka nechala, anebo jí určitě je na stopě.

Pěšina kousek stoupala do mírného svahu. Na vrcholu se spojila s polní cestou vedoucí okolo vstupu do vesnice. Jakmile se k ní přiblížila, uviděla kamennou svatýňku s dřevěnou soškou muže – ale stejně si vždycky myslela, že vypadá spíš jako vrásčitá stará opice. Byl tam pochován předek, který založil vesnici, aby chránil své příbuzenstvo a vůbec všechny v ní. Požádala ho o pozehnání, ačkoliv si nebyla jistá, že ho dostane.

Řekla Niovi, aby na ni čekal právě tam. Tiše ho zavolala jménem.

Mlha na tom místě připomínala spíš hustý přízemní opar. Halila rýžová pole za ní i potok, na němž žily kachny, vlevo od ní, ale rozeznala střechy chatřičí o kus dál u cesty, nízký pahorek za nimi a objímající náruč dvou nízkých hřebenů – vesničané je nazývali Modrý drak a Bílý tygr –, jež chránily vesnici z obou stran.

Ve vesnici se obvykle dalo docela příjemně žít. V létě většinou vanuly chladné vánky od moře a v zimě příjemně hrálo slunce stojící nízko nad obzorem. Vítr a vodu – feng šuej – tedy měla vesnice dobré. Ale kdyby ji teď matka chytila, zažila by něco jako osmnáct pater pekla. S úzkostí zírala do mlhy. Tam přece nemohla čekat.

Opět zavolala Nia. Nic. Mohla udělat jen jediné. Kdyby si dokonce i v takové mlze vyšel na setkání s ní, určitě by ho na úzké cestě neminula. Tiše zaklela a spěchala zpátky do vsi.

Dům jejích rodičů nestál ani za pohled. Před ním nebyl dvoreček s bránou vedoucí do ulice, jak tomu bylo u ostatních domů po obou stranách. Přední stěna obydlí byla všelijak stlučena z nejrůznějších prken, vstupovalo se tam starými dveřmi přenesenými ze sousedova zbořeného domu, které ani nestály příliš rovně, takže to vypadalo, že se neotvírají, ale spíš padají do temného vnitřku, který byl hlavní místností celé stavby. Horní patro nestálo za řeč, ale rodiče mohli po žebříku uvnitř vylézt do nízkého prostoru pod střechou, v němž se dalo spát.

Došla k vratkým dřevěným dveřím a rovnou je rozrazila.

„Nio!“ zašeptala naléhavým tónem. „Nio.“

Ze stínů něco zašustilo a pak zazněl jeho hlas. „Velká sestro. To jsi ty?“

„Samozřejmě že jsem to já. Kde jsi byl?“

„Netušil jsem, že přijdeš.“

„Přece jsem řekla, že ano.“

„Dcero.“ Vtom se objevil otec, ovšem nohama napřed na horním konci žebříku. „Jdi domů. Jdi domů. Nemáš tu co dělat.“ Potom se z téhož místa ozvala matka: „Musíš se vrátit. Rychle, hni sebou.“ Víc ani nebylo třeba.

Přibouchla za sebou dveře. „Jestli někdo přijde, řekněte, že tu nejsem,“ zavolala na rodiče.

Za domkem byl malý dvorek. Vešla na něj. Nio mezitím už byl vzhůru a oblékal si košili. Přišel za ní, celý rozčuchaný, ale chtěl se omluvit.

„Nenapadlo mě, že jím vyklouzneš,“ řekl, „a při té mlze...“

Jak Meiling v ranní mlze stála na dvorku, smutně na něho pohlédla. „Tak ty jsi utekl z domova. Hledá tě tvoje rodina?“

„Ne. Řekl jsem otcí, že vás chci všechny vidět. Dal mi peníze a dárek pro tvé rodiče. Svěřil jsem se mu, že se tu nějakou dobu zdržím.“

„Ale vracet se nechceš. Kvůli maceše? Není na tebe hodná?“

„To ne. Je slušná.“

„Slyšela jsem, že máš nového malého bratra a další malou sestru. Copak je nemáš rád?“

„Jsou milí.“ Vypadal rozpačitě a pak vybuchl: „Zacházejí se mnou jako s malým děckem.“

„Pro rodiče jsme pořád děti, Nio,“ ujistila ho něžně. Jenže viděla, že to nechápe. Nejspíš došlo k nějaké rodinné hádce nebo ho někdo ponížil a on jí o tom neřekl. „Kam vlastně chceš jít?“ zeptala se.

„Do velkého města, do Guangzhou.“ Usmál se. „Učila jsi mě přece mluvit po kantonsku.“

Guangzhou na Perlové řece, velký přístav, který cizinci nazývají Kanton. Když přišel jako malý chlapec, mluvil výhradně řečí vesnice, v níž žil kmen

Hakka. Nikdo mu nerozuměl ani slovo. Celé měsíce trvalo, než pochopil kantonský dialekt její vsi – venkovskou podobu jazyka, jímž se mluvilo ve velkém městě a která tam byla alespoň srozumitelná. Ale pomýšlení na to, že její malý bratr bude sám bloumat po velkém přístavu, v ní vzbuzovalo strach.

„Tam přece nikoho neznáš, Nio. Budeš ztracený. Nechod' do města,“ proslila ho. „A co bys v něm ostatně dělal?“

„Můžu si najít práci. Mohl bych být pašerákem. Vydělávat spoustu peněz.“

Celé pobřeží podél Perlové řeky bylo zamořené nejrůznějšími nezákonnými obchody.

„Vždyť žádné pašeráky neznáš,“ pravila rozhodně. „Všichni patří k nějaké bandě. A když je chytí, možná je čeká i poprava.“ Ne že by o takových bandách něco věděla, ale už o nich alespoň něco slyšela.

„Znám různé lidi.“ Pousmál se, jako by skrýval nějaké tajemství.

„Ale neznáš.“

Jak by také mohl? Chtěla to pomýšlení hned pustit z hlavy. Ale jedna věc tomu bránila. Včera večer o něm matka řekla, že je kriminálník. Řekla to s naprostým přesvědčením. Třeba Nio dal ve vsi najevo, že hodlá utéct. To by bylo dost hloupé. Od té chvíle jí vrtalo hlavou, jestli toho snad neřekl víc – nějakou další přitěžující věc, která se dostala až k tchyni.

Letmo si ho změřila. Měla za to, že se jen chtěl udělat zajímavým a důležitým. Ale to ji neutěšilo. Seznámil se snad s někým, kdo pašuje? Je to možné. Dal se snad zlákat, aby se přidal k nějaké podloudnické bandě? Slíbili mu snad, že se z něho stane někdo a zbohatne? Měla velice nepříjemný dojem, že se hodlá vystavit nebezpečí.

„Nio, musíš mi říct,“ naléhala na něho, „jestli jsi neřekl něco špatného, něco, kvůli čemu by se o tobě začalo po vsi mluvit?“

Váhal. Srdce jí usedalo.

„Trochu jsem se pohádal,“ odpověděl. „A měl jsem pravdu.“

„S kým?“

„Jen s několika mužskými.“

„Kvůli čemu?“

Chvilí neodpovídal, potom však zničehonic vybuchl: „Hanové nejsou vždycky tak stateční jako lidé z kmene Hakka. Kdyby byli, nedopustili by, aby je Mandžuoové zotročili!“

„Co to povídáš?“

„Mandžušští císaři všechny nutí, aby nosili cop. Znamení našeho ujařmení. Mandžuské rody si žijí v pohodlí a na Hany zbývá všechna práce. To je přece hanba.“

Pohlédla na něho s hrůzou. Chce se snad dát zatknout? Vtom ji napadla hrozná myšlenka. „Nio, nedal ses náhodou k Bílému lotosu?“

Lidé se mohli stát členy četných společenství, počínaje ctihodnými městskými radami a konče kriminálníckými bandami. Bylo to stejné všude po celé Číně. Učenci zakládali kulturní kroužky a při měsíci recitovali básně. Bohatí kupci se sdružovali do městských gild a zakládali cechovní domy připomínající spíš paláce. Řemeslníci se sdružovali kvůli vzájemné pomoci.

A mimoto existovala tajná společenství, jakým byl například Bílý lotos. Nikdo ovšem nevěděl, kdo je jejich členem a co mají za lubem. Pokorný zemědělec nebo usměvavý obchodník, jehož jste potkali po ránu, někdy mohl po setmění být zase někým úplně jiným. Členové Bílého lotosu občas třeba zapálili dům zkorumpovaného úředníka. Jindy zas vraždili lidi. A Meiling často slyšela, že se povídá o tom, jak Bílý lotos jednoho dne svrhne mandžuského císaře.

Mohl se snad její malý bratr zaplést s takovými lidmi? Byl přece vždycky tak tvrdohlavý. A neustále měl své bláznivé představy o spravedlnosti, dokonce už když byl malý kluk. Právě proto přišel k jizvě na obličeji. Ano, napadlo ji, možné to je.

„Nic takového, velká sestro,“ ozval se. A vzápětí se usmál. „A i kdyby ano, stejně bych ti o tom neřekl.“

Celou jednou svou polovinou ho chtěla popadnout a zatřást jím, aby konečně přišel k sobě. A celou druhou ho chtěla obejmout, pevně ho k sobě přitisknout a uchránit ho.

„Ale no tak, Nio. O tom si promluvíme až někdy jindy.“ Musela si nějak najít čas, kdy by mohla být s ním a přimět ho, aby naslouchal hlasu rozumu. Nevěděla sice jak, ale zato věděla jistě, že to musí udělat.

„Dnes odcházím,“ řekl s náznakem zarputilé vítězoslávy v hlase.

„Ne, to nesmíš,“ vykřikla. „Počkej přece alespoň chvílku.“ Potřebovala se soustředit. „Zůstaň tu ještě několik dní. Copak se se mnou nechceš vidět? Slíbíš mi to?“

„Tak dobře,“ odpověděl neochotně. Zdálo se, že se chystá říct ještě něco, vtom se však za nimi objevil otec. Vypadal vyděšeně. „Někdo stojí za dveřmi,“ oznámil.

„Řekněte, že tu nejsem,“ zasyčela. Mohla to být jediná matka. „Rychle,“ žadonila. Otec se však nepohnul. Jako všichni se její tchyně velmi bál. „Otče, prosím vás.“

Jenže už bylo pozdě. Přední dveře se rozletěly a za nimi se objevila silueta postavy vynořující se z mlhy. Potom vešla dovnitř.

Vtom s radostí spatřila, že je to její manžel.

Samozřejmě musela odejít s ním. Rovnou jí řekl: „Myslel jsem si, že tu budeš. Ale musíme se vrátit.“

„Slyšela jsem tě na můstku,“ řekla mu. „Ale myslela jsem si, že to je matka.“ Pohlédla na něho s úzkostí. „Zlobíš se na mě?“ Zavrtěl hlavou. „Co řekneme matce, jestli nás nenajde doma?“

„Povím jí, že jsem tě vzal na procházku.“

„V té mlze?“

„Nic jiného nemůže dokázat.“ Usmál se. „Nemůže nic dělat.“

„Jsi na mě tak hodný.“

Minuli svatýňku a odbočili na pěšinu.

„Víš, proč jsem je přiměl, aby mi dovolili se s tebou oženit, Meiling?“ zeptal se nečekaně. „Myslíš si, že to bylo proto, že jsi byla nejhezčí dívka ve vsi?“

„Nevím.“

„Bylo to proto, že jsem poznal tvou povahu – z výrazu tvého obličeje jsem pochopil, že jsi dobrosrdečná. Právě proto jsi krásná. Proto jsem si tě vzal za ženu. Věděl jsem, že se pokusíš scházet s malým bratrem, ať tě to bude stát cokoliv. Poněvadž ho miluješ. Poněvadž jsi hodná. A tak jsem šťastný.“

„A já zase mám velké štěstí, že jsem dostala takového manžela, jakým jsi ty,“ ujistila ho Meiling. A potom mu pověděla všechno o Niovi i o tom, jak se o něho bojí.

„To není dobré,“ souhlasil s ní.

„Je tak paličatý,“ vysvětlovala. „Viděls tu jizvu, co má na obličeji? Přišel k ní už jako malý kluk. Jeden výrostek z vesnice se vyjádřil hrubě o mém otci. Tvrdil, že je chudý a hloupý, čímž rozesmál ostatní. A vtom se s ním Nio pustil do křížku, ačkoliv sám byl v porovnání s ním sotva poloviční. Nio ho srazil na zem, jenže hoch popadl nějakou plaňku a praštil ho do obličeje. Od té doby tam má jizvu.“

„Je statečný.“

„Ano. Ale když si myslí, že má pravdu, zapomene na všechno ostatní. Nikdy netuším, co pak udělá dál.“

„Bude těžké zařídit, aby ses s ním zase setkala,“ řekl druhý syn. „To už asi nedokážu ani já.“ Vtom se mu rozjasnily rysy. „Ale můžu s ním za tebe promluvit. To přece nikdo nezakázal. Možná mě vyslechne.“

„Ty bys to pro mě udělal?“

„Dnes odpoledne, jestli chceš.“

„Ty jsi ale skvělý manžel.“ Pevně ho objala. Lidé sice neměli dávat najevo city, ale v mlze by je stejně nikdo neviděl. Šli dál. Byli už blízko dřevěné lávky. „Chtěla jsem ti říct ještě něco jiného,“ obrátila se na něho.

„Další špatné zprávy?“

„Naopak. Dobré. Ještě si ale nejsem jistá.“ Na okamžik se odmlčela. „Ne úplně. Ale zřejmě budeš otcem.“

Celý se rozzářil. „Opravdu?“

„Nemůžu ti slíbit, že to bude syn...“

„Mně na tom nezáleží, jestli budu mít dceru, jako jsi ty.“

„Proč jsi vždycky tak hodný, muži?“ Samozřejmě mu nevěřila. Žádná čínská rodina jakživa nechtěla, aby se jí narodila holka. Všichni blahopřáli rodině, v níž se narodil chlapec. Jestliže se narodilo děvče, nikdo neřekl buď vůbec nic, anebo nejvýš utrousil: „Ať máte příště větší štěstí.“ Jednou slyšela, jak nějaký otec říká matce novorozeného děvčete: „Mrzí mě, že máš takovou smůlu.“

„Opravdu ne, vážně mi to nevadí. Kdyby se nerodila žádná děvčátka, tak by brzy nebyly žádné děti. To je přece jasné. Nebyly by žádné budoucí matky. Je hloupé, když lidé chtějí jen samé kluky.“

Přikývla a vzápětí se přiznala. „Vždycky jsem snila o tom, že budu mít malou holčičku. Ale nikdy jsem to nikomu neřekla. Lidé by se moc zlobili.“

Došli k lávce. Mlha začínala řídnout. Bylo vidět zábradlí a šedou vodu dole.

Když vešli do domu, starosta tam ještě byl, už více méně probuzený, seděl na širokém lehátku a pil čaj. Matka si počínala stejně. Stála v chodbičce a z očí jí sršely blesky. Bez okolků se osopila na Meiling: „Kde jsi byla?“ Zdalo se, že každou chvíli vybuchne.

„Procházela jsem se s mužem, matko,“ odpověděla pokorně.

„V takové mlze? Lžeš!“

„Museli jsme probrat různé věci, matko,“ vložil se do debaty druhý syn. Snesl matčin rozhněvaný pohled a dával si na čas. „Žena čeká dítě.“

Oba sledovali, jak se starší ženě zúžily oči podezřením. Uvěřila jim? Kdyby to nebyla pravda, docela by ji tím zesměšnili. To by bylo velice nebezpečné. Ale jestli je to pravda...

Tchynin pohled se vrátil k Meiling a utkvěl na ní. Potom pronesla děsivě chladným hlasem: „Meiling, koukej, aby to určitě byl chlapec.“

Když se druhý syn vrátil, den už se chýlil k večeru. Byl něco vyřídit v sousední vsi. Mlha se dávno zvedla. Vesnice, rýžová pole, rybník kačák a příjemné ochranné výšiny nad nimi se koupaly v záři pozdně odpoledního slunce.

Zpod širokého slaměného klobouku, který nosil na ochranu před prudkým sluncem, mu vyhlížel usměvavý obličej. Od samého mlhavého rána se všechno dělo přímo úžasně. A teď už zbýval jen jeden úkol, jenž by dokonale zakončil den, který – alespoň jak se domníval – patřil k nejlepším v jeho životě.

Zbývalo, jen aby potěšil manželku tím, že toho bláznivého mladíčka přesvědčí, aby neutekl do velkého města a nedostal se tam do neštěstí. Taková věc ovšem nemusela být snadná. Ale to mu nevadilo. Když si totiž vybavil, jak se Meiling bude tvářit šťastně, až splní úkol, byl rád, že je tak obtížný. Celou cestu si opakoval věty překypující velkou moudrostí.

Když míjel svatýňku u brány, jíž se vstupovalo do vsi, sáhl si rukou za záda a setřásl prach z copu. Přitáhl si oděv těsně k tělu. Nechtěl, aby něco kazilo dojem klidné a silné autority, která z něho měla toho dne vyzařovat. Když procházel uličkou, zdvořile pozdravil několik vesničanů, a přitom se ujišťoval, že mu odpovídali s náležitou úctou.

Přišel k domu patřícímu rodičům Meiling, zaklepal a vzápětí mu otevřel dveře její otec, který mu složil hlubokou a trochu úzkostnou poklonu.

„Přišel jsem za tím mladíkem, Niem,“ vysvětlil svou přítomnost druhý syn. „Meiling chce, abych si s ním promluvil.“

„Ale proč?“ Otec vypadal zoufale. „Velice mě to mrzí. Opravdu velmi.“ Opět sklonil hlavu. „Ale Nio tu není.“

„Vrátí se brzy?“

„Je pryč. Odešel před polednem.“ Stařec zavrtěl hlavou. „Odešel do velkého města. A nevrátí se.“ Smutně se zahleděl na zete. „Možná ho už nikdy neuvidíme.“

Na večerní obloze stálo rudé slunce. Starý pan Jiang, opírající se o ebenovou hůlku, upřeně hleděl dolů po svahu ze svého prastarého rodinného domu přes nádherné ploché údolí, jímž protékala Žlutá řeka – široká téměř celou jednu míli – jako obrovský sopečný výron zlata.

Žlutá řeka. Když se vydávala na cestu, voda v ní byla čirá. Ale poté se likatila krajem, do kterého vítr z pouště Gobi po tisíce let přinášel písčitou půdu, známou pod názvem spraš, a ukládal ji tam, dokud nevznikla rozsáhlá oranžovohnědá plošina, na níž se pěnilы vody řeky valící se ve žlutém proudu. Tady, v provincii Henan, v samém srdci staré Číny, byly vody ještě žluté a zůstaly tak po stovky mil, dokud se nevlily do moře.

Před čtyřmi tisíci lety legendární císař Yu naučil svůj lid, jak ovládat mohutnou řeku, čistit řečiště a zavodňovat půdu. Právě v tom je skutečný počátek velikosti Číny, pomyslel si starý pán.

Jako ve všem ostatním však bylo zapotřebí nemalé bdělosti. Poněvadž řeka přinášela takové množství naplavenin, že neustále měnila své koryto. Pouhým okem to nebylo možné rozeznat, protože hladina pravidelně stoupala a zase klesala a pokaždé si na obou stranách vymlela nové břehy. Po pravdě řečeno byl proud výš než zem, která jej obklopovala. Každých deset

let bylo nutné prohloubit dno a všechno udržovat. Příští čištění koryta mělo nastat za rok či dva.

Ale to už tu nebudu, napadlo ho. A usmál se.

Byl rád, že poslední večer života – alespoň v tomto vtělení – bude tak krásný.

Počítal s něčím úplně prostým. Počká si do tmy, až doma všichni usnou, a pak požije jed. Měl ho schovaný ve své komnatě v čínské skřínce, kterou uměl otevřít jen on. Pečlivě si ho vybral. Smrt bude vypadat přirozeně.

Chtěl sestře a synovi Shirongovi všechno ulehčit.

Padesát stop za ním byla úzká brána rodinného sídla – se střechou krytou prejzy, elegantně prohnutou a zkosenou v tom nejlepší čínském slohu – zřejmě připravená přijmout nového dědičného vlastníka všech dvorů, jež chránila. Na návrší nad nimi se kupily dřevěné chalupy vesnice podél cesty, která vedla do strže podél šesti jeskyněk v úbočí kopce – některé sloužily jako sklady, jiné za obydlí – až k strmější stezce stoupající v podobě řady schodišť vzhůru po vysokém hřebeni až ke skalnímu útesu, na němž mezi stromy hnízdl buddhistický chrámek.

Když se obrátil k západu, aby se podíval na slunce za horami, litoval jen jednoho. Rád bych, pomyslel si, uměl létat. Teď, dnes večer, alespoň jednou v životě.

K nádherné Tibetské plošině, té rozsáhlé střeše světa, ohraničené Himálajem, nad níž se v té chvíli možná zastavilo slunce, to bylo tisíc mil. Tam má člověk, přemítal v duchu, blíž věčnému modrému nebi než jinde na světě. Z těch nebeských výší přitékají největší řeky Asie: Ganga, Indus, Irravadi, Brahmaputra a Mekong, které všechny tečou na jih, kdežto na východ svůj tok obracejí dvě mohutné čínské řeky – Yangtze, která širokánským obloukem protéká údolními a rýžovými poli jižní Číny, a Žlutá řeka, plazící se jako obrovitý had rovinami ve středu a na severu země osetými obilím.

Tibetská plošina – tichá země zamrzlých jezer a ledovců, nekonečně pláň na obloze, na které se setkává nebe s vodami a z níž pochází všechen život.

Když byl mladý, jednou se na ni dostal. Byl by se tam rád podíval ještě jednou a záviděl rudému slunci, že ji vidí každý den. Zamyšleně pokýval hlavou. Dnes večer, napadlo ho, zatímco budu upadat do spánku smrti, můžu myslet jen na tu plošinu a na nic jiného.

Sestra seděla u stolečku. Sice už zešedivěla, ale přesto byla ještě krásná, a poněvadž jeho vlastní žena i dcera už se rozloučily se životem, měl štěstí, že mu dělala společnost.

Na stolku uviděl hexagramy z *Yijingu* neboli *Knihy proměn*. Aniž na něho pohlédla, řekla: „Vím o tom jedu.“

Zamračil se. „Z *Yijingu*?“

„Ne. Otevřela jsem krabičku.“

„Ach, Bože.“ Odevzdaně pokýval hlavou. Vždycky byla chytrá.

Jejich otec to hned poznal, už když byla malá. Najal učitele, aby je oba spolu s rolnickým synkem ze vsi, který projevil nadání, učil číst a psát.

Z onoho vesnického kluka se mezitím stal učitel ve městě Zhengzhou a sám měl syna, který složil provinční zkoušky. Ušlechtilým rysem císařství bylo, že se venkované mohli díky vzdělávacímu systému vyšvihnout až k nejvyšším úřadům – ovšem jestliže jim někdo pomohl zaplacením nákladů na studium. Otec, který byl dobrý buddhista, si tím, že to udělal, nepochybně získal velké zásluhy.

Sestra byla až děsivě učenlivá. Kdyby dívky směly dělat císařské zkoušky, pomyslel si zatrpkle, možná by si vedla lépe než já. Takhle alespoň patřila ke skupince velmi vzdělaných žen, jakých zřejmě bylo nejvýš pět šest v celé provincii a které nesmírně ctili dokonce i učenci.

„Už téměř měsíc skoro nic nejíš, bratře,“ řekla mu, „a schováváš si jed. Pověz mi, prosím, proč to děláš.“

Chvilí mlčky váhal. Nechtěl jí to říct. Chtěl odejít rychle. A snadno.

„Pamatuješ si, jak umřel náš otec?“ zeptal se tiše.

„Jak bych to mohla zapomenout.“

„Jsem přesvědčen, že mě postihlo totéž, čím trpěl tenkrát on. Když jsem minulý měsíc zajel do Zhengzhou, zašel jsem k tamnímu lékárníkovi. Říká se o něm, že je ze všech nejlepší. Zjistil, že mám čchi neboli životní sílu silně vychýlenou z rovnováhy. Taky jsem si dal udělat akupunkturu. Nějakou dobu jsem se cítil líp. Ale pak...“ Zavrtěl hlavou. „Nechci trpět jako otec. Abyste se na to museli dívat, ty i můj syn.“

„Bojíš se smrti?“ zeptala se.

„Když jsem byl mladý, tak jsem se, ačkoliv jsem chodil do našeho buddhistického chrámu a studoval i taoistické mudrce, snažil dodržovat především Konfuciovy zásady. Myslel jsem na práci, rodinné povinnosti, náležité jednání ve světě. Ve středním věku jsem nacházel čím dál větší útěchu v buddhismu, přemýšlel jsem víc o posmrtném životě a doufal, že dobře prožitý pozemský povede k lepší reinkarnaci. Jenže jak stárnu, stále víc mě přitahují věci, které ani nelze náležitě pojmenovat, ale pro něž máme pojem tao. Cesta.“ Zamyšleně pokýval hlavou. „Nezáleží mi na tomto ani na příštím životě, ale rád bych se odevzdal velkému proudu věcí.“ Pohlédl na ni s láskou. „Mimoto,“ dodal, „každý negramotný vesničan ví, že žijeme ve svých dětech.“

„Ještě si ten jed neber,“ kladla mu na srdce sestra. „Možná ti přijede syn.“

„To máš z *Yijingu*?“ Podezíravě si ji změřil. Přikývla. Tím se však nedal ošálit. „Ty jsi mu psala. Víš, že přijede?“

„Přijede, bude-li to možné. Je přece řádný syn.“

Starý pán pokýval hlavou a posadil se. Za několik minut zavřel oči, kdežto sestra nadále upřeně hleděla na hexagramy z *Knihy proměn* ležící na papíru před ní.

Už padal soumrak, vtom však přerušil ticho starý sluha, který se přihnul do domu a křičel: „Pan Jiang! Pan Jiang, pane. Přichází váš syn.“

Shirong padl před otcem na kolena a pobil čelem o zem. Udělal kowtow. Na znamení úcty k otci a hlavě rodiny. Ale jak je ten starý pán hubený!

Pohled na syna a zpráva, kterou přinesl, však do pana Jianga zřejmě vlyly nový život. A když Shirong před ním rozvíjel své plány do budoucna, živě přikyvoval. „To je dobré,“ souhlasil. „O milostpánu Linovi jsem už slyšel. Je to úctyhodný člověk. Jeden z mála.“ Opět pokýval. „Zkoušky bys měl samozřejmě udělat znovu. Ale děláš dobře, že využíváš takovou příležitost. Sám císař...“

„Neuslyší o mně nic než samé dobré věci,“ sliboval Shirong.

„Pokud tu budeš, budu ti vařit tvá oblíbená jídla,“ ozvala se s úsměvem teta. Ze všech jídel, která se vařila v provincii Yu, měl Shirong už od dětství nejraději rybí menu: kapra ze Žluté řeky, připraveného na tři způsoby – polévku, smažený řízek a na sladkokyselo. A nikdo je neuměl líp než teta. Jenže přípravy byly složité a trvaly celé tři dny.

„Ráno musím odjet,“ nezbývalo než přiznat Shirongovi. Viděl, že teta zvadla, jako by dostala ránu, a otec celý ztuhl. Ale co mohl dělat?

„Nesmíš nechat milostpána Lina čekat,“ zvolal otec trochu ochraptěle. A vzápětí, aby zakryl dojetí, rychle dodal: „Je mi jen líto, že musíš mezi ty lidi tam na jihu, synu.“

Shirong se usmál. Otec dokonce i teď uznával za jediné pravé Číňany výhradně Hany od Žluté řeky a z rozsáhlých severních planin, na nichž se pěstují obiloviny.

„Pořád ještě neobdivuješ lidi z rýžových políček, otče?“

„Ti nemyslí na nic jiného než na peníze,“ odpověděl pohrdavým tónem.

„Tak ty říkáš, že milostpán Lin skoncuje s barbarskými piráty,“ řekla teta s úzkostí v hlase. „Znamená to snad, že se budeš muset vydat na moře?“

„Bude dělat, co mu milostpán Lin rozkáže,“ přerušil ji ostře otec. „A určitě má hlad,“ dodal.

Teta tedy odešla připravit jídlo a otec se ho mezitím podrobně vyptával na

to, co ho vlastně čeká. „Jsou ti piráti rusovlasí barbaři nebo vousatí ďáblové?“ chtěl vědět starý pán.

„Nevím to jistě,“ odpověděl Shirong. „Pan Wen mi řekl, že milostpán Lin mu vyprávěl, jak k nám kdysi vyslali poselstvo s diplomatickým posláním. Mimoto ještě slyšel, že jsou velmi zarostlí a neumějí ohýbat kolena, takže často upadnou.“

„To zní nepravděpodobně,“ prohlásil pan Jiang. „Ale pamatuju si, že když jsem byl mladý, ke dvoru děda nynějšího císaře se dostavilo jakési poselstvo. Podrobnosti znám od lidí, kteří tam v té době pobývali. Ti barbaři připluli lodí z nějaké vzdálené západní země. Jejich vyslanec přivezl dary, ale odmítl císaři složit náležitým způsobem kowtow. Nic takového se nikdy předtím nestalo. Císař sice chápal, že je to nevychovaný a hloupý člověk, avšak přesto mu daroval velkolepý kus nefritu – ačkoliv ten troup očividně vůbec netušil, jakou má cenu. Potom jim ten barbar ukázal zboží ze své země – hodiny, dalekohledy a sám nevím, co to vlastně bylo – a domníval se, že tím vším na nás udělá dojem. Císař mu vysvětlil, že to, co přivezl, vůbec nepotřebujeme, ale ze zdvořilosti připomněl, že se nemohou rovnat podobným věcem, které mu už darovala poselství vyslaná z jiných západních zemí. Nakonec barbar požádal, aby ti jeho ubožáci směli obchodovat v dalších přístavech mimo Guangzhou – s kterýmžto povolením se spokojují všichni ostatní cizí obchodníci –, a předložil ještě různé další bláznivé žádosti. Choval se nesmyslně.“ Otec pokýval hlavou. „Možná ti opioví piráti pocházejí ze stejné země.“

„O vzdálených zemích za mořem vlastně nevím téměř nic,“ přiznal se bez mučení Shirong.

„To nikdo,“ připustil otec. „Vždy tomu tak ovšem nebylo,“ dodal. „Asi před čtyřmi sty lety, za dob dynastie Mingů, jsme měli skvělé loďstvo, které obchodovalo s mnoha západními zeměmi. Jenže pak to přestalo být výnosné. A teď lodě připlouvají od nich k nám. A naše říše je tak rozsáhlá... Neexistuje nic, co bychom nedokázali vypěstovat či zhotovit sami. To barbaři potřebují, co máme my, nikoliv naopak.“

„Rozhodně chtějí náš čaj,“ souhlasil Shirong. „A také jsem slyšel, že když nemůžou dostat dost naší rebarbory, tak všichni pomřou.“

„Je to možné,“ připustil otec, „ale vidím, že nám teta nese jídlo.“

Polévku, knedlíčky s vepřovým, nudle se skopovým a zeleninou sypané koriandrem. Teprve teď, když ho ovanuly lákavé vůně, si Shirong uvědomil, jak je vyhladovělý. K tetině neskrývané radosti si otec také vzal trochu jídla, aby mu dělal společnost.

Zatímco jedli, syn se odvážil zeptat otce na jeho zdraví.

„Stárnu, milý synu,“ odpověděl mu starý pán. „To se dalo čekat. Ale i kdy-

bych zítra zemřel – což se nestane –, rád bych věděl, že naše rodinné sídlo přejde na syna, který toho bude hoden.“

„Prosím, žij ještě mnoho let,“ odpověděl Shirong. „Ať ti mohu předvést svůj úspěch a dát ti vnoučata.“ Všiml si, že teta při těch slovech souhlasně přikývla.

„Udělám, co budu moct,“ slíbil mu otec s úsměvem.

„Musí víc jíst,“ nabádala teta. A Shirong láskyplně položil do otcovy misky knedlíček.

Když dojedli, otec vypadal unaveně. Shirong se ho zeptal, jestli si hodlá odpočinout.

„Kdy zítra odjíždíš?“ chtěl vědět otec. „Za svítání?“

„Ráno, ale ne hned za úsvitu.“

„Ještě se mi nechce spát. Dej tetě dobrou noc. Chce si jít lehnout. Potom si trochu promluvíme. Musím ti něco říct.“

Když jim teta popřála dobrou noc, oba muži zůstali chvíli mlčky sedět a pak pan Jiang promluvil.

„Teta si dělá zbytečné starosti. Jenže nikdo nevíme dne ani hodiny, a tak nastal čas, abych ti vydal konečné příkazy.“ Změřil si syna vážným pohledem a Shirong sklonil hlavu. „První je docela prostý. Ve všem, co děláš, se musíš řídit Konfuciem. Cti svou rodinu, císaře a tradici. Nedodržíš-li to, dočkáš se pouze chaosu.“

„Vždycky se to snažím dělat, otče. A také stále budu.“

„Nikdy jsem o tom nepochyboval. Ale až budeš starší, obzvláště dosáhneš-li v životě úspěchu, cestou na tebe čekají všelijaké svody. Budeš v pokušení, abys přijímal úplatky. Téměř všichni úředníci to dělají. Právě proto odcházejí na odpočinek s velkým bohatstvím. Lin je nebere. Je velkou výjimkou a já jsem rád, že budeš sloužit u něho. Ale když pokušení zesílí, nesmíš mu podlehnout. Budeš-li poctivý a úspěšný, získáš dostatek bohatství. Slibuješ mi to?“

„Rozhodně, otče. Slibuji.“

„Zbývá ještě jedna věc. Týká se císaře.“ Otec se odmlčel, pak pokračoval: „Nesmíš nikdy zapomínat, že čínský císař sedí na trůnu ve středu světa a vládne díky mandátu nebes. Je ovšem pravda, že se v průběhu tisíciletí čas od času vystřídaly různé dynastie. Když nastane čas na změnu, bohové nám vždy dají četná znamení. Než se před dvěma sty lety ze zoufalství oběsil poslední mingský císař, bylo každému jasné, že našim potřebám odpovídá mandžuská dynastie ze severu.“

„Úplně každému ovšem ne,“ nemohl se zdržet námitky syn.

„Několika zbývajícím stoupencům Mingů, kteří uprchli na Taiwan. Několika rebelům, jakými byli bandité Bílého lotosu...“ Otec nad nimi pohrdavě

mávl rukou. „Až budeš sloužit císaři, synu, musíš mít neustále na paměti, že posloucháš mandát nebes. A to mě přivádí k poslednímu příkazu. Musíš mi slíbit, že nebudeš císaři nikdy lhát.“

„Samozřejmě že ne, otče. Kdo by mohl něco takového udělat?“

„Ale mnozí lidé to přece dělají. Úředníci dostanou příkaz, aby učinili to či ono. Pak musí podat zprávu. Chtějí se císaři zavděčit, aby dosáhli povýšení – nebo se alespoň vyhnuli nepříjemnostem. Proto císaři říknou, co chce slyšet. Něco se nepovede, nesplní stanovenou kvótu... Zašlou nepravdivou zprávu. Je to proti konfuciánským zásadám, a budou-li pak přistiženi, císař třeba bude rozhněvanější, než kdyby mu rovnou řekli pravdu. Přesto to však dělají. V celé říši.“ Otec si povzdchl. „Je to náš zakořeněný hřích.“

„Já to dělat nebudu.“

„Zásadně mluv vždy pravdu. Pak budeš mít čisté svědomí. Ale zároveň ti to také pomůže. Rozkřikne-li se, že podáváš pravdivé zprávy, císař bude vědět, že ti může důvěřovat, a povýší tě.“

„To ti slibuji, otče.“

„Tak to je tedy vše.“

Shirong se podíval na otce. Nebylo divu, že starý pán schvaloval, co dělá Lin. Oba byli přímí, čestní lidé stejného ražení. Poslání ho sice plnilo skrývaným děsem ze všech nepřátel, které si pravděpodobně nadělá, avšak přesto nemělo smysl doufat, že se mu od otce dostane nějaké rady, jak by se měl společně vypořádat s nebezpečným byrokratickým bludištěm. Otec byl ve všem všudy na Linově straně.

Nezbývalo tedy než doufat v úspěch a císařův souhlas.

Otec už byl unavený. V důsledku toho z něho najednou čišela celková slabost. Má to snad být naposledy, co ho vidí živého? Shironga zaplavil pocit vděčnosti a náklonnosti ke starému pánovi. A zároveň i pocit viny. Určitě by se ho mohl zeptat na tolik věcí, až se naskytne příležitost.

„Ráno si ještě promluvíme,“ sliboval starý pán. „Než se vydáš na cestu,“ dodal, „musím ti něco ukázat.“

Shirong se probudil brzy. Otec ještě spal, teta však, jak ostatně očekával, už něco chystala v kuchyni.

„Teď mi musíš říct, jak na tom otec skutečně je,“ požádal ji tiše.

„Je přesvědčený, že má nějakou nemoc. Třeba se mýlí. Ale stejně se připravuje na smrt. Chce umřít tiše a rychle. Vůbec nejlí.“

„Co můžu udělat?“

„Můžeš ho přimět, aby chtěl žít. To nemůže udělat nikdo jiný.“

„Ale já chci, aby žil. Potřebuji, aby zůstal naživu.“

„Pak se ti to možná podaří.“

„A co ty? Máš se dobře?“

„Budu tady ještě dlouho,“ ujistila ho prostě teta. Taková představa ji ovšem zřejmě příliš netěšila.

Když se však objevil otec, měl skvělou náladu. Trochu s nimi pojedl a potom kývl na Shironga a řekl mu: „Mám pro tebe takovou menší zkoušku.“

Podobné malé zkoušky – různé kuriozity, neobvyklá záhadná rčení, staré melodie – Shironga provázely celým dětstvím už od té doby, co ho sám otec začínal učit – hádanky, které měly synovi rozproudit mysl a naučit ho něco nečekaného. Vlastně to spíš byly takové hry. A žádná návštěva doma se bez něčeho podobného prostě nemohla obejít.

Pan Jiang vyňal ze zásuvky sáček a vysypal obsah na stůl. Zachřestilo to a Shirong spatřil hromádku úlomků z polámaných kostí a želvího krunýře.

„Když jsem byl minulý měsíc v Zhengzhou,“ řekl otec, „právě jsem naku-
poval u lékárníka, když vtom přišel nějaký venkovan s tímhle.“ Usmál se.
„Chtěl to prodat v lékárně. ‚Rozemelte je,‘ říkal. ‚Prášek pak draho prodejte.
Určitě je v tom nějaké kouzlo.‘ Má usedlost někde na sever od řeky. Tvrdil,
že je našel v zemi a že jich má ještě víc. Nejspíš čekal, že se lékárníkovi podaří
prášek prodat a pak mu slušně zaplatí za další. Jenže lékárník ty věci nechtěl,
tak jsem venkovana přesvědčil, aby je prodal mně.“

„A proč jsi je koupil, otče?“

„No to je přece hádanka pro tebe. Musíš mi to vysvětlit. Podívej se na ně.“

Shirong na nich nejprve neviděl nic zajímavého. Samé kostičky, ušpiněné od země. Dva úlomky želvího krunýře do sebe zjevně zapadaly, a když je položil vedle sebe, všiml si, že mají na povrchu něco vyryto. A když pátral dál na kostech, našel další značky. Vyryté čáry byly docela dovedně provedené.

„Na těch kostech je něco napsáno. Vypadá to dost primitivně.“

„Umíš to přečíst?“

„Vůbec ne.“

„Jsou to čínské znaky. Tím jsem si jistý. Podívej se, tady...“ – ukazoval mu otec – „znak pro člověka a tohle je zas kuň a tady možná voda.“

„Asi máš pravdu.“

„Jsem přesvědčený, že to je prastaré čínské písmo, zárodečné podoby znaků, jak je známe dnes.“

„Je-li tomu tak, pak musí být opravdu velmi staré.“

„Máme přece příklady plně vyvinutého písma už z velice starých časů. Odhaduji, že tyhle kosti jsou staré čtyři tisíce let, a snad i víc.“

Shironga náhle napadla nádherná myšlenka. „Ale, otče, musíš získat další. Musíš je rozluštit. Proslavíš se tím.“

Otec se pousmál. „Máš na mysli, že bych měl žít ještě celá léta?“

„Rozhodně. Musíš se dožít toho, že dosáhnu císařovy přízně, a sám se ještě proslavíš mezi všemi učenci. Je to tvá povinnost vůči rodině,“ dodal trochu vypočítavě.

Otec si ho změřil láskyplným pohledem. Láska mladých je vždy trochu sobecká. Jinak to ani nejde. Synova náklonnost ho však přesto dojala. „Tak já to,“ prohlásil, ovšem bez zvláštní sebedůvěry, „tedy zkusím.“

Pak nastal, jak dobře věděl, čas, aby syn odjel. Čekala ho dlouhá cesta. Shirong se měl dát říčním údolím do Kaifengu, potom odbočit na starou silnici a ubírat se po ní dál, dokud nedojede k mohutné řece Yangtze vzdálené tři sta mil směrem na jih. A pak dál ještě sedm set mil po cestě a po řece až k pobřeží. Bude ovšem moci mluvit o štěstí, když tam dorazí za padesát dní.

Když se loučili u brány domu, Shirong otce prosil, aby žil do té doby, než se vrátí, a starý pán mu nařídil: „Řid' se tím, co jsem ti přikázal!“

Potom pan Jiang a jeho sestra sledovali Shironga, dokud se jim neztratil z očí.

Dvě hodiny po Shirongově odjezdu usedla teta k psacímu stolku. Bratr se po krátké procházce uložil k odpočinku, a tak se teď vrátila k záležitosti, která jí několik dní před Shirongovým příjezdem nešla z mysli.

Na stolku před ní ležel velký kus papíru, na němž se skvěla mřížka hexagramů. Teta se jako už tolikrát předtím snažila rozluštit, co věští.

Právě to byla s *Knihou proměn* ta potíž. Málokdy dávala jasné odpovědi. Záhadná slova, věštecké výrazy, tajemství, jež bylo třeba odhalit. Všechno bylo v rukou toho, kdo je vykládá. Někdy smysl připadal jasný, často však ne.

Projevovala se v tom, co o Shirongovi vyčetla, nějaká důslednost? Zdálo se jí, že do jisté míry ano. Objevovaly se náznaky nebezpečí, ale nebylo bezprostřední. Něco nejasně poukazovalo na smrt, nečekanou, leč nevyhnutelnou. Smrt utopením.

Všechno to však bylo zcela nekonkrétní.

Bratrovi nic neřekla. A ani Shirongovi. K čemu by to ostatně bylo?

Party uspořádaná na Traderovu počest probíhala skvěle. Ze všeho nejdřív mu předali dar.

„Zpočátku jsme nemohli přijít na to, co ti máme dát,“ přiznali se. „Potom někoho napadlo, že by to mohl být nějaký obraz. Jenže co by na něm mělo být? Po dlouhé debatě jsme se rozhodli, že když jsi tak nehorázně elegantní muž, bude nejlépe, když ti dáme obraz tebe samého!“

„Něco, co bys mohl poslat své vyvolené!“ zvolal kdosi.

„Měli jsme ti jich ovšem dát víc, aby se dostalo na všechny dívky,“ přidal se někdo další. „Ale to jsme si nemohli dovolit.“

„Tak tady ho máš,“ vykřikli hrdě.

Byla to miniatura, jak jinak. Portréty určené k zavěšení na stěnu se přece dávají starším pánům, když se odebírají na odpočinek, nikoliv mladíkům, kteří se octli teprve na začátku životní dráhy. Ale i tak byl sám na sebe hrdý. Vybrali obvyklý oválný tvar. Jak se to líbí dámám. Malbu olejem na slonovině. Ale vyvedenou s tak úžasným realismem a natolik bohatými odstíny barev, že mohla pocházet od samotného proslulého Andrewa Robertsona. Sice od něho nebyla, avšak přesto mohla. Všichni se shodli, že s bledým obličejem a temně zamýšleným půvabem „Trader je Byronem obchodu s Čínou“.

„Vzpomínáš si na toho výtvarníka, kterého jsme tu měli, aby si udělal studie nás všech pro skupinový portrét?“ volali. „Ten tu miniaturu taky namaloval. A celou tu dobu si tenkrát skicoval jen tebe.“

Trader jim s vážnou tváří poděkoval. A dárek ho také opravdu potěšil. Slíbil, že si ho celý život ponechá na památku krásných dní strávených v jejich společnosti. A byl by toho možná řekl ještě víc, kdyby ho nepřerušili výkřiky: „Bud' zticha! Ticho! Teď se bude zpívat.“

Ke klavíru usedl mladý Crosbie, malý Skot s vlasy připomínajícími barvou písek. Složil píseň. Lépe řečeno pokoušel se o to. Při tom mu pomáhali všichni přítomní. Garstin, Standish, Swann, Giles, Humphreyové – zkrátka milí hoši ze všech jednatelství. A samozřejmě i Charlie Farley.

Ernest Read se usmál a pomalu zabafal z doutníku. Ten Američan připomínal spíš sud než člověka. Nakrátko ostříhané vlasy, nápadný hnědý knír. V osmadvaceti letech se vyznal ve světě jako čtyřicátník. Dobrý veslař. Oblíbený u mužů, ale i u žen. Letmo pohlédl na Tradera. „Loučí se s vámi docela hezky, Tradere. Kdy odplouváte?“

„Za tři dny.“

„Možná se pak někdy uvidíme. Před návratem domů se ještě vypravím do Macaa!“

„Dobrou společnost vždy vítám,“ odpověděl John. Ani se Američana nezeptal, v čem vlastně podniká. Read vypadal na člověka, který poskytuje informace, jen když a jestli sám chce.

„Tak vy se chystáte obchodovat s Čínou,“ pokračoval Read. „Co takhle prodávat opium?“

„Je to lék.“ Trader pokrčil rameny. „V Anglii se laudanum přece dává i dětem.“

„A když si na ně lidé příliš zvyknou... tak je to jejich věc, mám pravdu?“

„Totéž jako s vínem nebo tvrdým alkoholem. Zakázal byste je snad?“

„Ne.“ Read se zamyslel. „Jenže se říká, že opium je návykovější. Faktem zůstává, že čínský císař ho neschvaluje. Na jeho území jsou prodej a požívání řečeného artiklu zakázané.“

„Jenže já, díky Bohu, nepodléhám čínským zákonům.“ Trader střelil pohledem po Readovi. „A vaši krajané přece opium prodávají.“

„Zajisté.“ Read se ušklíbl. „Russell, Cushing, Forbes, Delano – to jsou jen některá z nejslavnějších jmen v Bostonu. Ale americký podíl na obchodu s Čínou je v porovnání s tím vaším, britským, naprosto mizivý.“ Opět potáhl z doutníku. „Slyšel jsem, že jste se stal něčím partnerem.“

„Ano. V takové malé firmě. Odstock a synové. Teď to vlastně jsou jen dva bratři. Jeden tady a druhý v Kantonu.“

„O těch jsem už slyšel,“ řekl Read a pokýval hlavou. „Vedou si dobře. Nejspíš máte štěstí, že můžete investovat nějaké volné peníze.“

„Malé dědictví. To je vše.“

„A chcete rychle zbohatnout,“ poznamenal Read.

John Trader zamysleně přikývl. „Tak nějak,“ přisvědčil tiše.

Následující den byla neděle. Charlie o nedělích obvykle rád chodil k tetě. Hlavní jídlo se podávalo po poledni a po něm obvykle následovala uvolněná odpolední zdravotní procházka mající ulehčit trávení. V domě často bývali hosté, dnes však zastihl pouze rodinu.

„Pověz mi, jaká byla včerejší večerní party,“ požádala ho teta Harriet.

„Jak se dalo čekat. Vtipy o Číně. Crosbie se snažil složit píseň. A všichni si Johna dobírali, jak zbohatne.“

„Ale teď už není chudý, alespoň pokud vím,“ vyjádřila se Harriet.

„Potřebuje víc.“ Charlie ji obdařil spikleneckým pohledem. „Zamiloval se.“

„Opravdu? A do koho?“

„Do Agnes Lomondové.“

„Tak mi povídej o ní. Setkala jsem se s ní, ale to je zatím všechno.“

„Nemám ti skutečně co říct. Nechápu, co na ní vidí.“

„Kdy to začalo?“

„Ten den, co jsme obědvali s jejím otcem. Jako když do něho zčistajasna udeří blesk. Několik dnů nato jsem zjistil, že navštívil její matku. A nic mi o tom neřekl.“

„Líbí se plukovníku Lomondovi?“

„Vůbec ne. Nemůže ho vystát. Ale jeho manželka se poté, co ji navštívil, rozhodla, že je okouzující.“ Na okamžik se zamyslel. „Plukovník to zřejmě má těžké. Agnes sice vypadá dost dobře, ale přesto není nic zvláštního.“

Samozřejmě patří k aristokracii, jenže není bohatá. A tak si dokonce i plukovník musí dát pozor. Otcové si nepřejí, aby se o nich rozkřiklo, že odhánějí ženichy, to snad víš. Lidi to pak odrazuje.“

„Trader se tedy uchází o slečnu Lomondovou?“

„Ještě se k tomu nedostal. Smí navštěvovat její matku a vidět ji. Setkává se s ní i při jiných společenských příležitostech, to si troufám tvrdit. Ale domnívám se, že si chce upevnit postavení, než pokročí dál.“

„Proto tedy odjíždí do Číny, aby tam rychle zbohatl. A co až bude pryč?“

„Plukovník propátrá celé Britské impérium, jen aby našel mladého muže, který se mu bude líbit víc.“ Uchechl se. „Určitě už větrí. Zeptal se dokonce i mě, jestli bych neměl zájem.“

„To dovedu pochopit. Byli s tvým otcem přátelé. Líbíš se mu. Každá dívka by si tě ráda vzala. Máš tedy zájem?“

„Není můj typ.“

„A ví se, co si o tom všem myslí samotná slečna Lomondová?“

„Ani v nejmenším,“ zazubil se Charlie.

Opium

Březen 1839

Čínská moře. Teplá noc. Mírný vánek. Obloha byla zatažená nízkými mraky připomínajícími mastné skvrny a nad nimi mezi hvězdami stál měsíc v první čtvrti.

Čínská moře dovedla být zrádná – v období monzunů hrozná. Dnes se však černá voda, hladká jako lak, před lodní přídílí rozestupovala bez odporu.

Náklad, uložený v podpalubí v pěti stech bednách z mangového dřeva – stovka z nich patřila Traderovi a tvořila převážnou část jeho bohatství –, byl rovněž černý.

Opium.

John Trader upřeně hleděl z paluby přes vodu s neproniknutelným výrazem, jaký mívají hazardní hráči. Byl rozhodnutý. Už pro něho nebylo návratu.

Měl štěstí, že Odstockové hledali mladšího partnera. S mladším z obou bratrů, Benjaminem, se v době, kdy se na něho obrátil se žádostí o přijetí do firmy, už nějakou dobu znal. A jak se ukázalo, udělal to v pravý čas.

„Bratru Tullymu je padesát,“ řekl mu zavalitý obchodník. „Už léta žije v Kantonu. Teď se chce vrátit k otci do Londýna.“ Usmál se. „To by pro mě nebylo. Otec je takovej starej nevrlej bluma. Tully tudíž potřebuje někoho, kdo by se naučil tahat za nitky v Kantonu. Myslíte, že byste to zvládli?“

„O něco takového mi přesně jde,“ odpověděl Trader.

„Potřebovali bychom někoho, kdy by do obchodu přinesl peníze.“ Benjamin si ho změřil pronikavým pohledem.

„Možná bych zájem měl – ovšem záleží na podmínkách.“

„Není to jako užívat si života v Kalkatě,“ varoval ho Benjamin. „Skoro žádný společenský život. Do samotného Kantonu smí jen muži. V období, kdy se obchoduje, tam musí trávit celé týdny. Rodiny žijí odloučeně v Macau, což ovšem není špatné místo. Je zdravé k životu. Jak víte, spravují je Portugalci, ale najde se tam i anglická společnost. Anglikánská církev. A podobné věci. Jen tak mimochodem – i představitel britské vlády. Právě teď jím je kapitán Elliot. Troufám si tvrdit, že je to docela dobrý člověk.“

„A vy se odeberete na odpočinek se slušným majetkem,“ dodal Trader pří-

větivě. Pro tu chvíli bylo lépe, když neprozradil, že sám má v úmyslu zbohatnout rychleji.

„S trochou štěstí.“ Benjamin Odstock si ho měřil zamyšleným pohledem, zatímco Trader si prohlížel tabákové skvrny na bílé vestě staršího pána. „V téhle branži člověk potřebuje pořádný elán a pevné nervy. Ceny kolísají. Někdy se trh přesytí.“

„Císař tenhle obchod nesnáší.“

„S tím se netrapte. Poptávka je obrovská a neustále roste.“ Benjamin Odstock nadmul červené tváře. „Chce to jen uchovat si chladnou hlavu. Nedivil bych se,“ prohlásil s naprostým klidem, „kdyby obchod s opiem trval donekonečna.“

Bratři Odstockové se ve své věci vyznali. John se domníval, že jim může důvěřovat.

Když před sebou spatřili škuner, byla právě půlnoc. Tři světla. Smluvené znamení. Trader byl ještě na palubě. Stál vedle kapitána.

„Nejspíš to bude McBride,“ konstatoval velitel lodi. „Rád nabírá náklad právě tady.“

„Proč?“ Sklad přece byl na Lintinu, tam v zátocě.

„McBride má radši širé moře.“ Po chvíli vydal rozkaz: „Zastavit.“ Jak se přibližovali, velitel škuneru zvedl lucernu, aby mu bylo vidět do obličeje zarostlého plnovousem. „Je to on,“ potvrdil předcházející odhad kapitán.

Potom uslyšeli, jak McBride křičí přes vodu. „Na Lintinu se nedá nic prodat. Nemá to kdo převzít.“

Trader cítil, jak zbledl. Naštěstí to ve tmě nikdo neviděl. „Lže?“ zeptal se kapitána. „Aby mě přiměl, ať mu to prodám?“

„McBride je poctivý. Kromě toho nenakupuje. Prodává za provizi.“

Je to moje počáteční plavba, pomyslel si John, a hned první náklad, ve kterém jsem utopil celé své dědictví, je najednou neprodejný. Mělo ho to snad přivést na mizinu?

„Zkusím to na pobřeží,“ vykřikl McBride. „Mám místo pro dalších sto beden. Máte zájem?“

John si vzpomněl na to, co mu řekl Benjamin Odstock. Chce to pevné nervy. Chladnou hlavu. A elán. Přesto ho málem zaskočilo, že slyší vlastní hlas, jak odpovídá: „Ovšem jestli mě vezmete s sebou a dovezete mě do Kantonu, až to provedeme.“

Následovala chvíle ticha. „Tak dobře,“ zavolal na něj McBride.

Ve škuneru bylo dvacet mužů posádky – Angličané, Holanďané, Irové, hrstka Skandinávců a čtyři laskarové z Indie. Přeložit všech sto beden z klipru do objemného podpalubí škuneru jim trvalo necelou půlhodinu.

Mezitím John zjistil, že není jediným pasažérem. S potěšením poznal, že na palubě je rovněž Read, s nímž se už znal z Kalkaty.

„Plavil jsem se do Macaa,“ svěřil se mu Američan. „Potom se u nás odpoledne objevil McBride. Jakmile jsem uslyšel, že popluje podél pobřeží, opustil jsem svou loď a vydal se s ním na výlet.“ Ušklíbl se. „Jsem rád, že mi budete dělat společnost, Tradere. Mohlo by to být zajímavé. Máme na palubě i misionáře.“ Ukázal prstem dopředu, kde bylo vidět, že někdo spí na visutém lůžku. „Holanďan.“

Poněvadž měl náklad beze zbytku naložený, McBride se nemohl dočkat, až odpluje. Posádka se rozběhla na svá místa a loď se opět dala do pohybu.

„Můžete do mé kajuty, pánové,“ nabídl jim velitel. „Nebo jestli dáváte přednost pobytu na palubě, tak na zádi máte příkrývky. Být vámi, raději bych se trochu prospal.“

Read si vybral palubu. A John také. Nechtěl si dát ujít, kdyby snad k něčemu došlo. Oba přešli na příď a usadili se tam. Seděla nebo spala tam rovněž většina posádky. Misionář, mohutný zavalitý muž, uhnížděný ve visutém lůžku, se vůbec neprobudil. Jeho chrápání občas splývalo s mírným svištěním větru v lanoví.

John hned usnul a neprobudil se, dokud se na obloze neobjevily první náznaky svítání. Read byl také vzhůru a zamyšleně hleděl na blednoucí hvězdy.

„Dobré jitro,“ pozdravil tiše John. „Už jste dlouho vzhůru?“

„Jen chvilku.“ Obrátil se, aby se mohl podívat na Johna. „Ten náklad, co jste naložil na palubu, je váš?“

„Jen částečně.“ John zůstal sedět, pouze se napřímil. Do čela mu padala kadeř černých vlasů. Odhrnul ji rukou.

„Takže na tom máte dost velký zájem. Půjčil jste si peníze?“

„Trochu.“

„Troufáte si.“ Read se o to už dál nezajímal

Oba vstali a došli ke kapitánovi, který stál u kormidla.

„Všude klid?“ zeptal se Read.

„Prozatím si musíme dávat pozor jen na piráty,“ odpověděl McBride.

„A jestli na nějaké skutečně narazíme, pane,“ pokračoval, „dám vám pistoli a požádám vás, abyste ji použil.“

„Budu tedy střílet.“ Read si vyndal doutník.

„Vypadáte jako muž,“ dovolil si poznamenat kapitán, „který se vyzná v sedmi mořích.“

„Potloukám se všelijak okolo.“

„Co vás přivádí právě sem, jestli se můžu zeptat?“

„Prchám před manželkou.“ Read si zapálil doutník a několik minut mlčky bafal. „Ale pašoval jsem poprvé.“ Ušklíbl se. „Předtím jsem se nikdy nedopus-til žádného zločinu.“

„Jen podle čínského práva,“ uklidňoval ho McBride. „A to se u nás vlastně nepočítá.“

„Správně.“ Read letmo pohlédl směrem k misionáři, který právě začal hlasitě chrápat. „Povězte mi,“ začal, „vy pokaždé přivážíte nějakého misionáře?“

„Obvykle ano. Mluví tou jejich hatmatilkou. Potřebuju je kvůli tlumočení.“

„A jim nevadí..., co děláte?“

McBride se usmál. „Však sám uvidíte.“

Hodinu po rozednění zahlédli pobřeží – malý mys, který zase brzy zmizel z dohledu. Pak nic až do pokročilého dopoledne, kdy se začínala vynořovat další pobřežní linie. Hodinu nato Trader zpozoroval čtverhranné plachty, které se k nim přibližovaly. Podíval se po McBrideovi.

„Piráti?“ zeptal se.

Kapitán zavrtěl hlavou, na chvíli předal kormidlo Readovi a sám šel zatřást misionářem, aby ho probudil. „Vstaňte a posviťte nám, Van Buskirku. Máme tu zákazníky.“

Trader sledoval, co se bude dít. Mohutný Holanďan se, jakmile se jednou probudil, pohyboval s překvapivou rychlostí. Zpod plátěné stříšky vytáhl dva velké proutěné kufry a otevřel je. V jednom měl knihy v obyčejných vazbách, druhý byl plný brožur s lacinými barevnými obálkami. Potom přešel ke kormidlu.

„Bible?“ zeptal se Read.

„Slovo Boží, pane Reade, a křesťanské traktáty. Samozřejmě v čínštině. Vytištěné v Macau.“

„K obracení pohanů na víru?“

„Alespoň jak doufám.“

„To je divné, obracet lidi na víru – jestli to můžu říct – z boku lodi s opiem.“

„Kdybych mohl kázat evangelium na pevnině, pane, aniž by mě zatkli, nebyl bych tady u vás na palubě,“ odpověděl mohutný muž. Pohlédl na kapitána. „Který náklad prodáme nejdřív?“

McBride ukázal na Tradera. Holanďan se obrátil na Johna. „Mám vaše slovo, že celý náklad je z Patny a Benáresu. Žádné volné kusy z Málvy.“

„Všechno náležitě zabalené, upěchované v koulích,“ ujistil ho John. „Nejlepší kvalita.“

„Svěříte mi vyjednání cen?“ zeptal se misionář. Všiml si, že John zaváhal. „Bude to tak lepší.“

Trader pohlédl na McBridea a ten přikývl.

Je to ale divný člověk, tenhle hřmotný Holand'an, napadlo Johna. Mluví mnoha jazyky. Bůh ví, jak dlouho už je tady na Východě a snaží se obracet na víru pohany ze země, do které nesmí vstoupit.

A teď mu zřejmě bude muset svěřit do rukou celé své jmění.

„Tak dobře,“ řekl nahlas.

Podlounnická loď byla dlouhá, štíhlá a nenatřená, měla čtverhranné plachty a pohánělo ji asi třicet či padesát veslařů, rozsazených podél obou boků a do jednoho ozbrojených noži a tesáky. Číňané takové lodě nazývali deroucí se drak. Ať vítr zavál z kterékoliv světové strany – nebo když vůbec nevál –, deroucí se drak mohl rychle manévrovat a bylo ho těžké dostihnout.

Podlounníci sotva stačili přirazit k boku, a už se na palubu svižně vyšplhal malý, hrubý človíček s copem, oblečený pouze do kalhot sahajících po kolena a rozhalené košile, a zamířil rovnou k Van Buskirkovi.

Vyjednávání bylo úžasně stručné a proběhlo v kantonštině, jíž Holand'an zřejmě mluvil plynně. Pašerák poté, co promluvil několik slov s kapitánem a vybral si bednu, kterou vynesli dva členové posádky, zmizel v podpalubí. Uchopil ostrý nůž, rozřízl pytel, v němž byla zabalena dřevěná bedna, a uvolnil smolnou pečeť. Vzápětí už byla bedna otevřená a mužík se probourával obalem, odstranil rohož, pod níž se objevila svrchní vrstva dvaceti přihrádek obsahující oblé kusy opia podobné malým dělovým koulím, z nichž každý byl pevně zabalen do makových listů.

Vyjmul jeden z nich, seškrábl list, oťrel si nůž o košili a potom jím lehce zajel do tvrdého tmavého opia. Nakonec si strčil čepel do pusy. Na okamžik zavřel oči, pak prudce přikývl a obrátil se na Van Buskirka.

Ani ne minutu nato, po bleskurychlé výměně slov připomínající prudkou palbu, byli dohodnutí.

„Padesát beden, každou za šest set stříbrných dolarů,“ oznámil ve chvílce Holand'an.

„Doufal jsem v tisíc,“ namítl John.

„Letos to nejde. Jeho první nabídka byla pět set. I tak na tom vyděláte.“

Dřív než se stačili domluvit, část posádky už vynášela bedny na palubu a další muži je podávali přes pažení na boku dolů do deroucího se draka. Jakmile se octly na jeho palubě, čínský podlounník začal všechny proplácet.

Váčky mincí, stříbrné slitky – vršil je na hromadu na palubě, zatímco kapitán mlčky přihlížel.

Van Buskirk však už o prováděnou transakci zřejmě úplně ztratil zájem. Doběhl ke svým proutěným košům, sáhl do prvního a vyndal hromádku knížek. „Pomozte mi, pane Tradere,“ zavolal, „to je to nejmenší, co pro mě můžete udělat.“

Trader chvíli váhal. Na palubě se ještě vršilo stříbro. Ale Read ochotně přistoupil ke druhému koši, vytáhl plnou náruč traktátů, přidržoval si je bradou, donesl je k boku lodi a hodil je do podloudnického plavidla. Holand'an učinil totéž s evangelií.

„Čtete si je,“ nabádal Holand'an kantonsky čínské veslaře pod sebou. „Poznejte Slovo Boží.“

Překládání opia v té chvíli probíhalo úžasně rychle. Vznikl lidský řetěz umožňující, aby se těžké bedny mohly plynule a hladce plazit z podpalubí nahoru na palubu a odtud přes pažení na boku jako nějaký had. Než Van Buskirk a Read popadli další náruč knih a rozdali je, překládání bylo u konce a čínský pašerák pouštěl loď.

„Řekněte mu, ať počká,“ zavolal Trader na Holand'ana. „Ještě jsem si nepřepočítal peníze.“ Ale Van Buskirk už to očividně nezajímalo a podloudník k Traderovu zděšení opustil palubu a jeho veslaři mezitím stačili odrazit. Všiml si, že Read i kapitán se usmáli, když misionář klidně zavřel proutěné koše a pak přistoupil k hromádce stříbra ležícího na palubě.

„Myslíte, že vás snad ošidil?“ zeptal se Van Buskirk. Mírně zavrtěl hlavou. „Mladý muži, brzy poznáte, že něco takového Číňané nedělají. Dokonce ani pašeráci. Ujišťuji vás, že toho stříbra bude na chlup přesně.“

A když pak Trader ukládal peníze do kasy, zjistil, že tomu tak skutečně je.

Další dvě hodiny pluli dál. Byl krásný den a sluneční paprsky vesele tančily po rozčeřené hladině. Trader a Read stáli vedle sebe u lodního pažení. Několikrát zpozorovali, jak po hladině klouzají hejna létajících ryb.

Chvíli si užívali krásný výhled, vtom však Američan vlídně poznamenal: „Pořád se vás snažím nějak zařadit, Tradere. Vypadáte na slušného člověka.“

„Děkuji za poklonu.“

„Lidé v téhle branži obvykle bývají neotesaní a krutí, tedy alespoň většina z nich. Tím ovšem nechci říct, že byste nemohl být stejný jako oni. Ale vypadáte o něco jemněji. Tak mi vrtá hlavou, co vás do toho vlastně žene. Něco, před čím utíkáte, něco, za čím se ženete. Docela určitě se něčím užíváte. A tak si říkám – nemohla by v tom být třeba nějaká žena?“

„To tedy mohla,“ připustil John.

„Určitě to bude docela mladá dáma,“ pronesl Read s úsměvem, „když vás dohnala až k obchodování s opiem.“

Když kapitán McBride hodinu nato zpozoroval, že se pomalu přibližuje nevzhledná loď se čtvercovými plachtami, bohapustě zaklel.

„Válečná džunka,“ dodal na vysvětlenou. „Erární. A má na palubě úředního představitele.“

„Co udělají?“

„Přijde na to. Mohli by zabavit náklad.“ Šlehl okem po Traderovi a všiml si, že mladík zbledl jako stěna. „Můžeme to vzdát a vrátit se domů. Dokážu plout rychleji než oni. Nebo třeba zamíříme na moře a zkusíme to jinde. Jenže tam by na nás stejně mohli zase čekat.“

John nepromluvil. Rozhodl se pro tenhle pokus. Jak by asi měl svým novým partnerům vysvětlit ztrátu padesáti beden opia? V žádném případě si nemohl dovolit o ně přijít. Obrátil se na Reada. Jenže tentokrát bylo na světaznalém Američanovi znát, že je na pochybách, jak se z toho má dostat.

K Traderovu překvapení nakonec rozhodl Van Buskirk.

„Plujte dál, pánové,“ pronesl klidně. V baculatém obličejí měl neproniknutelný výraz. „Důvěřujte mi.“ Obrátil se na kapitána. „Až se k nim přiblížíme, McBride, tak jim, prosím, přirazte k boku, aby úředník mohl vstoupit na palubu. Budu potřebovat, aby tam bylo připravené následující: stůl, dvě křesla a dvě vinné číše. Nikdo nepromluví. Jen ho zdvořile vyslechnete, i když nebudete rozumět ani slovo z toho, co řekne. Ostatní nechte na mně.“

Trader sledoval, jak se válečná džunka přibližuje. Vysoké dřevěné boky byly opravdu impozantní. Měla velké stěžně stejně jako plachty z bambusových rohoží. Mohutná záď byla pomalovaná jako čínská maska. Na přídi bylo na každé straně vidět zírající oko. Paluba sice byla zavalená vším možným, ale přesto bylo zřetelně vidět dělo.

Dostavil se pouze jediný člověk – nějaký úředník. Přivezli ho v malé veslici, v níž celý soustředěný seděl bez sebemenšího hnutí. Přes vyšívání šat měl oblečený tříčtvrteční svrchní plášť, jenž na prsou nesl velký čtverec, který byl odznakem jeho úřední hodnosti. Když vstoupil na palubu, klidně se kolem sebe rozhlédl. Poté vyňal svitek a začal z něho předčítat. Dokument byl psán v úřední spisovné čínštině, která Traderovým uším zněla podivně, jako ptačí štěbetání.

„Co říká?“ zašeptal do ucha Van Buskirkovi.

„Že císař s ohledem na zdraví a bezpečí svého lidu výslovně zakazuje prodej opia. Kdyby se na naší lodi snad nějaké nacházelo, bude odvezeno a ihned zničeno.“

John Trader sebou úlekem trhl. „Tak to je tedy konec.“

„Klid,“ zamručel Holand'an.

Jakmile úředník dočetl příslušné oznámení, Van Buskirk k němu vykročil a složil mu hlubokou poklonu. Ukázal na stůl, který stál připravený, a zdvořile se ho zeptal, zda by se laskavě neposadil, aby si spolu mohli trochu popovídat. Jakmile si oba sedli, vytáhl z kabátu stříbrnou lahvičku a nalil do obou číší, jež před nimi stály, hustý hnědý nápoj. „Madeira, pánové,“ vysvětlil přihlížejícím. „Vždycky jí u sebe kapku mám.“

Obřadně úředníkovi připil a pak oba muži chvilku usrkávali nápoj a zdvořile rozmlouvali. V jednu chvíli si Trader všiml, že se misionář tváří znepokojeně a zřejmě se úředníka na něco naléhavě vypyává. Pak mu pokynul.

„Budu vás muset požádat, pane Tradere, abyste mi ze své pokladny vydal jeden tisíc stříbrných dolarů,“ ozval se zdvořile. „Pan McBride vám je potom vrátí ze svého podílu.“

„To má být jako...?“

„Prostě přineste peníze,“ požadoval Holand'an. „Ve váčku.“

Za malou chvilku Trader, který předtím přinesl váček s penězi, sledoval, jak ho Holand'an slavnostně předává státnímu úředníkovi, který ho přijal, a aniž nezdvorně přepočítal obsah, zvedl se k odchodu.

John promluvil, teprve když úředník zamířil zpět ke své válečné džunce. „Vy jste právě podplatil úředníka?“

„Nebyl to úplatek,“ odpověděl Holand'an. „Byl to dar.“

„Co jste mu řekl?“

„Samozřejmě pravdu. Vysvětlil jsem mu, že kdyby se vás, totiž kapitána, nebo dokonce tady Reada zeptal, jestli je v podpalubí naloženo nějaké opium, jsem zcela přesvědčený, že byste odpověděli, že nikoliv. Byl natolik zdvořilý, že jestliže je tomu tak, pak bude stačit vaše slovo. Potom jsem mu předal malý dárek. Mohl si říct o víc, ale neudělal to.“

„Tisíc stříbrných dolarů, to že je málo?“

„Vyvázl jste z toho velice lacino. Mám ho snad zavolat zpět a znovu to s ním probrat?“

„Rozhodně ne.“

„Tak můžeme klidně plout dál.“ Van Buskirk kývl na kapitána na znamení, že se loď má opět vydat na cestu.

„Tolik,“ utrousil sarkasticky Trader, „o čínské morálce.“

„Ale, pane Tradere,“ připomněl mu nevtíravě misionář, „v drogové branži nakonec nepůsobí on, nýbrž vy.“

Toho večera dopluli k smluvenému místu setkání – k ostrůvku s chráněným kotvištěm. Loď příjemce, která měla na stěžni vztyčené dvě červené vlajky, tam už čekala. Celá polovina McBrideova původního nákladu byla v Kantonu prodaná předem a s náležitými akreditivy zaplacená stříbrem. Když však čínský obchodník zjistil, že mají dalších sto beden, a ještě zbývajících Trade-rových padesát, zaplatil hotově i za ně.

Účel plavby tedy byl do setmění dokonale splněný. Obě lodě zakotvily a za svítání měly odplout každá za svým. Čínský obchodník s potěšením souhlasil, že mezitím povečeří se svými novými přáteli ze Západu.

Jídlo bylo velice příjemné. Prosté, zalévané vínem, které se dalo pít. Van Buskirk přispěl trochou madeiry. Misionář a čínský obchodník spolu většinou mluvili kantonsky, kdežto ostatní si povídali anglicky. Na konci večere ovšem došlo na překvapení.

„Pánové,“ oznámil misionář, „teď už mě nepotřebujete. Náš čínský přítel však přistoupil na to, že mě vezme s sebou dál podél pobřeží a pak sem přijede zpátky na setkání s další anglickou lodí přivázející opium, na níž se budu moct vrátit. Ve dnech, které strávím s ním, bude dokonce možné, abych vystoupil na zem.“

McBride se zamračil. „Chystáte se udělat nebezpečnou věc, pane. Misionáři obvykle zůstávají na našich lodích. Kdyby vás chytili, nebude vás mít kdo chránit. A zvláště ne na pobřeží.“

„Já vím, kapitáne.“ Mohutný Holanďan ho obdařil úsměvem, který vypadal téměř omluvně. „Jenže já jsem misionář.“ Pokrčil rameny. „Budu doufat, že mě ochrání...“ Ukázal vzhůru k nebesům.

Nikdo na to neřekl ani slovo.

„Bůh vás provázej, reverende,“ ozval se Read po chvíli. „Věřte, budete nám tu chybět.“

„Dnes večer se i se svými věcmi přestěhuju na tu druhou loď,“ rozhodl se Van Buskirk, „abych vás ráno nezdržoval.“

Čtvrt hodiny nato byl Van Buskirk s koženou brašnou, obsahující tu trošku jeho osobních věcí přehozenou přes rameno, a se dvěma velkými proutěnými koši, které už mezitím spustili přes pažení na boku, připravený k odchodu. Než však odešel, kývl na Tradera, aby se k němu přidal, a odvedl ho k pažení na protilehlém boku lodi, kde je nemohl nikdo slyšet.

„Pane Tradere,“ promluvil ten zavalitý muž tichým, příjemným hlasem, „dovolíte, abych vám dal nějakou tu radu do života?“

„Samozřejmě.“

„Už jsem tu řadu let. Vy jste mladý a vůbec ne špatný člověk. To přece vidím. A já vás tedy prosím, zanechte tohohle podnikání. Vraťte se domů do své země, nebo alespoň do Indie, kde se budete moct živit poctivě. Protože jestli nezanedbáte obchodování s opiem, pane Tradere, vystavujete se nebezpečí, že ztratíte svou nesmrtelnou duši.“

John na to nic neřekl.

„A ještě něco byste měl vědět,“ pokračoval starší muž. „Když jsem dnes odpoledne mluvil s tím úředníkem, prozradil mi něco, co potvrzuje jiné kolující zvěsti, které se mi donesly k sluchu už předtím.“ Ztišil hlas až do šepotu. „Čekají nás nesnáze. A skutečně značné.“ Pomalu pokýval hlavou. „Jsem přesvědčen, že jestli se teď pustíte do obchodování s opiem, není vyloučeno, že se tím přivedete na mizinu. Proto vám tedy jako obchodníkovi – když už vám nezáleží na duši – radím následující: Vezměte peníze, které máte, a utečte odsud.“

„Mám utéct?“

„Utíkejte, jako by šlo o život.“

Následujícího rána potkalo Meiling něco, co nikdy předtím nezažila. Poručili jí, aby na dvoře pověsila vyprané prádlo, a už byla zpola hotová. Druhý syn ji láskyplně pozoroval. Právě si opatřil nového psa, seděl na lavici pod pomerančovníkem uprostřed dvorku a hrál si se štěnětem.

Slunce svítilo. Vpravo za zdí se ve vánku klátilo několik vějířovitých listů bambusu. Vlevo bylo nad střechou krytou prejzy vidět terasovitá rýžová políčka pokrývající úbočí kopce. Z kuchyně se línula příjemná vůně chlebových placek pečených na ohni, v němž plápolalo dřevo.

Vtom však druhý syn uviděl, že se jeho žena zničehonic začala potácet, jako by měla omdlít. Celý vyděšený vstal.

Sama Meiling vlastně ani pořádně nevěděla, co se stalo. Nevolnost přišla tak náhle. Nechtě odkopla kuře, které se jí připletlo pod nohy, dopotácela se k pomerančovníku a chytila se větve, aby neupadla.

A právě v té chvíli musela na dvůr vyjít tchyně. „Ty mizerná děvko!“ zakřičela na ni. „Proč jsi toho nechala?“

Jenže Meiling nemohla vůbec nic dělat. Než ji manžel stačil zachytit, zhroutila se a začala zvracet. Starší žena k ní přistoupila a bedlivě si ji prohlížela.

A pak, k překvapení mladé snachy, manželova matka promluvila laskavě.

„Pojď se mnou.“ Starší žena odstrčila syna stranou a vzala Meiling za paži. „Pospěš si, pospěš.“ Vedla ji do své světnice. „Posaď se. Tady je chládek.“

Meiling slyšela, jak se manžel zeptal, co se stalo, a matka mu ostře odsekla, aby si šel po své práci. Posadila se na dřevěnou židli a sama sebe se ptala, jestli

bude ještě zvracet, kdežto tchyně odešla do kuchyně a za chvíli se vrátila se šálkem zázvorového čaje.

„Teď se trochu napij. Najíš se až potom.“

„Mrzí mě to,“ omlouvala se Meiling. „Nevím, co se mnou je.“

„Ty to nevíš?“ divila se starší žena. „Ranní nevolnost. Vrba má štěstí. Nejspíš jí netrpí. To já jí zase měla vždycky. Na tom není nic zlého.“ Povzbudivě se usmála. „Budeš mít pěkného syna.“

Následující den bylo Meiling zase špatně od žaludku. A potom znovu. Když se zeptala tchyně, jak dlouho to podle ní bude trvat, starší žena se vyjádřila nezávazně. „Možná že moc dlouho ne,“ zněla její odpověď.

Mezitím si však Meiling užívala příjemnou změnu, která očividně nastala v jejich vzájemném vztahu. Tento důkaz rostoucího života hlásícího se o slovo, jakož i vzpomínky na vlastní utrpení způsobily, že začala být ke své snaše laskavější. Trvala na tom, aby si Meiling pokaždé, jakmile se jí začne zvedat žaludek, hned odpočinula, často si k ní přisedla na židli a povídala si s ní, jak to nikdy předtím nedělala. Hovor se přirozeně často stočil na dítě, které čeká.

„Narodí se v roce prasete,“ prohlásila tchyně. „A živlem letošního roku je země. Narodit se v roce zemského prasete není špatné.“

Meiling už ve třech letech uměla odříkávat sled zvířat, po nichž je pojmenován každý čínský rok – drak, kuň, koza..., celkem je jich tucet, aby každé přišlo na řadu po dvanácti letech. Ale to ještě nebylo všechno. Ke každému zvířeti bylo nutné přidat jeden z příslušných pěti elementů: dřevo, oheň, zem, kov a vodu. A tak dvanáct zvířat, každé se svým připojeným elementem, tvořilo kompletní cyklus šedesáti let.

A jak vědělo každé malé dítě, lidská povaha je přece daná znamením, v němž se kdo narodil. Některá byla příznivá, jiná ne tak docela.

Ohnivý kuň byl špatný. Muži narození v jeho znamení působili svým rodinám starosti a nesnáze. Někdy velké. A děvčata narozená v roce ohnivého koně si nikdo nechťel brát. Rodiče se snažili, aby v takovém roce raději neměli vůbec žádné děti.

Meiling se v těch složitých záležitostech vyznala pouze všeobecně, zato tchyně byla přímo odbornice.

„Znamení země může posílit prase,“ vysvětlovala jí starší žena. „Říká se, že prase znamená tloušťku a lenost. Ale to vždy neplatí. Zemské prase bude pilně pracovat. Bude se starat o svou ženu.“

„A nebude moc jíst?“ zeptala se Meiling.

„Jistě, ale nezáleží mu na tom, co jí.“ Starší žena se zasmála. „Manželka to s ním má docela snadné. Nebude muset umět zas tak moc dobře vařit. Když

se jí jídlo nepovede, on jí to odpustí. A lidi ho budou mít rádi. Budou mu důvěřovat.“

„Říká se, že lidé narození v roce zemského prasete nejsou příliš bystří,“ ozvala se Meiling trochu smutně.

„To tady ani není třeba,“ zdůraznila tchyně. „Na lidech narozených v roce zemského prasete je ještě něco,“ pokračovala. „Bojí se těch, kdo se jim vysmívají, protože jsou prostoduší a důvěřiví. Vždycky je třeba je povzbudit. Postarat se, aby byli šťastní. Pak to bude dobré.“

Následující den se Meiling odváží zeptat: „Co když to bude holka, matko? Jaká bude?“

Starší ženu však taková věc nezajímala. „Tím se netrap. Byla jsem u věšt-kyně. Nejdřív budeš mít syny a teprve potom dceru.“

Meiling sama nevěděla, jestli ji ta zpráva potěšila či zarmoutila. Ale při pohledu na švagrovou, které se právě vzdouvalo břicho, ji napadlo, že kdyby Vrba měla podle očekávání syna a ona sama holčičku, přátelská laskavost, již jí teď prokazovala tchyně, by možná náhle ustala.

Jednou odpoledne ji překvapila nečekaná návštěva. Otec se k domu Lungových obvykle vůbec nepřibližoval, ale když služtička přišla oznámit, že čeká venku a rád by si promluvil s dcerou, tchyně Meiling dovolila, aby za ním vyšla, a dokonce dodala: „Řekni otci, ať jde dál, jestli chce.“

Čekal u dřevěného můstku. Tvářil se rozpačitě. A provázek ho mladík, kterého Meiling nikdy předtím neviděla.

„To je Niův přítel,“ řekl jí otec. „Má od něj vzkaz, ale mně ho nechtěl svěřit. Jen tobě.“ Načež pozadu ustoupil.

Meiling se podívala na mladého muže. Mohlo mu být tak pětadvacet let, byl štíhlý a pohledný. Usmál se. Ale něco na něm se jí nelíbilo.

„Kdo vlastně jsi?“ zeptala se.

„Říkají mi Mořský drak,“ odpověděl. „Znám se s tvým malým bratrem. A poněvadž jsem měl cestu sem k vám, svěřil mi pro tebe vzkaz. Byl by rád, abys věděla, že se má dobře.“

„Je v nějakém velkém městě? V Guangzhou?“

„Někde poblíž.“

„Co dělá?“

„Je slušně placený. Možná že jednou zbohatne.“ Mladík se opět usmál. „Vzkazuje, že už mu nemá říkat malý bratr. Pro tebe teď má být bratranec z Guangzhou.“

Najednou v ní byla malá dušička. Malý bratr jí tím snad chce říct, že se z něho stal někdo jiný? Dal se snad k nějaké zločinecké bandě?

„Je ozbrojený?“ zeptala se s obavami v hlase.

„Neboj se. Má dýku a tesák.“ Špatně ji pochopil. „S nožem umí velmi dobře zacházet.“

„Pracuje na moři nebo na zemi?“

„Na moři.“

Otec se znovu přiblížil.

„Měli bychom jít,“ prohlásil. A Meiling přikývla. Věděla všechno, co potřebovala vědět. Nio se stal pašerákem nebo pirátem. To nakonec bylo jedno. Zmocnil se jí strašný pocit, že brzy bude mrtvý.

„Prchejte, jako by šlo o život,“ opakoval si nahlas John, aby přehlušil misionářovo varování. Na to je přece zbytečné myslet. Potřeboval se jen dostat do Kantonu a sejít se s Tullym Odstockem. Ten už bude vědět, co se děje a co se má dělat.

Bůh ví, blesklo mu hlavou, že jestli nemůžu oběma bratrům Odstockovým důvěřovat víc než tomu holandskému misionáři, kterého skoro ani neznám, tak bych v té branži neměl zůstat společně s nimi.

Kdyby se mu Holanďanova slova alespoň přestala znovu a znovu rojit v hlavě.

To odpoledne dopluli do zálivu, který umožňoval vstup do delty Perlové řeky.

„Vidíte ty vrcholky?“ McBride ukázal na vzdálené skalnaté pobřeží, které bylo sotva rozeznatelné na obzoru. „Ten nejbližší je ostrov Hongkong. Až na hrstku rybářů na něm nic není. Ale má skvělé přístaviště. Dobré místo, kde se skrýt před bouří.“

Read přistoupil ke Traderovi a oba chvílku hleděli na hongkongskou skálu.

„Oba Odstockové si prý vedou dobře,“ utrousil Američan. „Setkal jste se někdy s jejich starým otcem?“

„Ne. Vrátil se do Anglie.“

„Říkali mi, že po sobě zanechal dost neslavnou pověst.“ Ušklíbl se. „Lidé mu říkali vtělený ďábel. Byl prý ostrý jako břitva.“

Trader se zamračil. Že by ho Američan zastřeně varoval před Odstocky? Nebyl si tím jistý. „Benjamina znám už dost dlouho,“ řekl. „Podle mě je to dobrý člověk.“

„A jeho bratr v Kantonu?“

„Tully Odstock? Toho jsem jakživ neviděl.“

Read se zatvářil překvapeně. „Radši bych, dřív než se stanu něčím partnerem, toho člověka dobře poznal,“ řekl tiše.

„Myslíte, že jsem se do toho podnikání vrhl trochu bezhlavě?“

„Většina zamilovaných se domnívá, že jim štěstěna nutně musí přát.“ Američan smutně pokýval hlavou. „Sám jsem to zažil.“

„Ale já dám spíš na niterný pocit,“ odušil John. „Když něco vypadá dobře...“ Pokrčil rameny. „Je to jako když člověka strhne proud života.“

„Možná.“ Read se zamyslel. „Podle mých zkušeností, Tradere, život je spíš než řeka velký oceán. Nevyzpytatelný. Vlny se valí ze všech stran. Nahodile.“

„Jenže já jsem přesvědčený, že jsem se vydal správnou cestou,“ namítl John.

Když minuli Hongkong, bylo kolem čtvrté odpoledne. Loď potom několik hodin proplouvala podél malých, pohostinně vyhlížejících ostrůvků, které byly roztroušené okolo vjezdu do zálivu, až se nakonec, právě když nastal večer, octla na dohled od Macaa.

Ostrov Macao byl něco naprosto jiného. Po staletí ho obývali Portugalci, měl mělkou zátoku a příkré svahy poseté domy, vilami, kostely a malými pevnostmi, jež v paprscích večerního slunce působily okouzlejícím dojmem.

Spustili kotvu na rejdě. Vyplula jim vstříc pěkná loďka a Read na ni nastoupil, aby se dostal na pobřeží. „Možná se ještě setkáme,“ řekl, když si s Tradere potřásali rukou na rozloučenou. „A kdyby ne, tak hodně štěstí.“

Na cestu z Macaa do Kantonu se vydali následujícího rána a trvala celkem tři pomalu se vlekoucí dny. McBride nenadělal moc řečí.

První den proplouvali zálivem. Někdy kolem poledne Trader zahlédl na obzoru nějaké plachty.

„Skalnatý ostrov Lintin,“ zabručel McBride. „Na něm čluny s opiem vykládají náklad. Mimo dohled čínských úřadů.“

Odpoledne, zatímco se záliv postupně zužoval, Trader zpozoroval daleko po levici vzdálené pobřeží s nekonečnými nánosy bahna, za nimiž se tyčily hory. Snad se mu to jen zdálo – nebo si ho opravdu zlověstně měřily?

Druhý den před sebou uviděli skupinu menších výběžků. „To je Bogue v úžině Humen v deltě Perlové řeky,“ poznamenal McBride a stroze a jasně dodal: „Vstup do Číny.“

Když k němu dopluli, škuner přirazil k džunce vyvázané nedaleko pobřeží a nějaký mladý čínský úředník z ní rychle přeskočil k nim na palubu, vybral od McBridea příslušný poplatek a mávnutím ruky dal znamení, aby klidně pluli dál.

Vstup do Číny byl skutečně dobře střežený. Propluli mezi dvěma velkými pevnostmi, postavenými na obou březích řeky, které měly hradby z dusané hlíny silné třicet stop a působivý arzenál děl namířených na vodní cestu, jež by každou nevíтанou loď, která by se v ní objevila, určitě rozstřílela na kusy.

Zakrátko se octli u dvou dalších děsivě vyhlížejících pevností. Mocná říše, pomyslel si Trader, a proto mocné pevnosti.

Vodní cesta se zúžila. Plavci spouštěli olovnice přes bok lodi a sondovali hloubku. „Náplavy,“ zabručel McBride. „Je třeba být opatrný.“

Jak pluli dál, Trader postupně hleděl na rýžová políčka, vesnice s dřevěnými domky, další obilná pole a sem tam nějaký sad či chrám s prohnutou střechou s hřebenáči. Menší džunkky s trojúhelníkovými plachtami na bambusových rámech klouzaly po hladině mělkých vod jako nějaký okřídlený hmyz.

Tak tohle tedy je Čína. Hrozivá. Pitoreskní. Záhadná. Sampany se přiblížily natolik, že bylo vidět ty, kdo se na nich plaví – Číňany všechny do jednoho s copy – a ti si ho prohlíželi s neproniknutelným výrazem v obličejí. Usmál se na ně, dokonce jim zamával, ale nereagovali. Co si asi myslí? Neměl vůbec ponětí.

Třetí den ráno propluli zátočinou na řece a před nimi se otevřel pohled na les stěžňů.

„To je ostrov Whampoa,“ poučil ho McBride. „Tady vás nechám.“

„Měl jsem za to, že mě dovezete do Kantonu.“

„Lodě se ovšem vykládají tady. Přestoupíte do kupeckého člunu. Doveze vás tam do setmění.“

A tak se poté, co se škuner propletl rozsáhlou sítí ostrůvků, přístavišť a kotvišť, Trader i se svými rychle vyloženými věcmi – pokladnou a truhlami – octl v jednom z přístavních člunů odplouvajících vzhůru proti proudu. McBride mu podal ruku a ponuře pravil: „A teď je to na vás, pane Tradere,“ načež odešel.

Trader pak musel celé dvě hodiny čekat, než člun konečně vyplul. Poslední míle proti proudu Perlové řeky se zoufale vlekly. Poněvadž se John se šesti muži z posádky kupeckého člunu nebyl s to dorozumět, zůstal sám se svými myšlenkami.

Přístavní člun podobně jako většina ostatních plul pro poslední sklizený čaj sezóny – černý čaj nejhoršího druhu – předtím, než kantonské obchody na léto utichnou. Snad to byla jen pouhá představa, ale zdálo se mu, že na posádce se projevuje malátnost, jaká provází každý konec sezóny.

Odpoledne se obloha zatáhla. Mraky byly čím dál temnější. Traderovi začalo vrtat hlavou, zda se do Kantonu dostanou do setmění, a právě dospěl k závěru, že nejspíš ne, když vtom, zrovna vyplouvali z další zátočiny, před sebou uviděl dlouhou řadu zakotvených neudržovaných obytných člunů. Vypadaly jako nějaká plovoucí chudinská čtvrť. Za nimi minuli velkou natřenou loď se třemi palubami, vyvázanou kousek od břehu. Sluhové na jejích

palubách právě rozžihali lampy a v jejich světle spatřil nalíčené obličejy dívek rozhlížejících se přes zábradlí.

To určitě bude čínská květinová loď, jeden z těch plovoucích nevěstinců, o nichž už slyšel. V té chvíli ožila i posádka člunu, šklebila se na něj, ukazovala na děvčata a naznačovala, že by k nim mohli přirazit. Dívky sice mávaly dost povzbudivě, jenže Trader se zdvořile lítostivým úsměvem zavrtěl hlavou.

A když za několik minut míjeli velký shluk džunek zakotvených v proudu, zahlédl cíl své cesty.

Obrázky a rytiny, které předtím viděl, byly přesné. Nebylo možné se mýlit – byl to skvělý přístav, který cizinci nazývali Kanton.

Bylo mu řečeno, že takový západní název mu dali portugalská kupci. Slyšeli, že Číňané o okolní provincii mluví jako o Guangdongu, a tak se domnívali, že tím míní město. A tak se z Guangdongu brzy stal Kanton. A než se okolní svět dověděl, že město se vlastně jmenuje Guangzhou – což jim znělo přibližně jako Kvančo –, název Kanton už se mezi cizinci vžil natolik, že jim nestál za to, aby si kvůli němu lámali hlavu.

Když už o tom je řeč, většina západních mořeplavců a cestovatelů nazývala Beijing Pekíngem a anglicky mluvící z nich říkali místo Moskva Moscow a z nějakého nepochopitelného důvodu místo München Munich. A hrstka zarytě britských horlivců dokonce pojmenovávala francouzské město Lyon úžasně britsky znějícím názvem Lions, vyslovovaným Lajenz.

Byla to arogance, ignorance, lenost – nebo snad dokonce dojem, že vyžadování přesné výslovnosti cizích názvů je projevem malicherného hnidopišství a povýšeného intelektuáliství a že není tak úplně přijatelné? Pravděpodobně se v tom projevovalo něco ze všech uvedených možností.

Prastaré městské hradby se tyčily kus dál od řeky. Ale čtvrť cizích obchodníků, postavená mezi hradbami a řekou, se skvěla svou vlastní nádherou.

Rozsáhlé volné prostranství, až na několik celních budek úplně prázdné, se táhlo jako nějaké velké slavnostní přehlídkové nástupiště čtvrt míle podél nábřeží. Za ním troufale hleděla na vodu dlouhá řada elegantních nabílených budov, vystavěných v georgiánském koloniálním slohu, z nichž se mnohé pyšnily verandami se živě zelenými plátěnými markýzami. Byly to kanceláře a sklady zahraničních obchodníků, jakož i jejich obytné domy. V každé z těch staveb se usadili obchodníci z jiné země, a proto také před ní stál vysoký stožár, na který mohla být vztyčena jejich státní vlajka. A protože tito obchodující pánové byli tradičně známí jako faktory, jejich nádherným obchodním osadám se říkalo faktorie. Britská, americká, holandská, německá, francouzská, švédská, španělská. Nástupiště jich lemovalo nejméně dvanáct.

Když se kupecký člun přibližoval k přístavištím, Trader si všiml, že k jedné

z větších budov právě běží čínský nosič. Když už měl všechny své věci na zemi, uviděl, jak se k němu žene nějaká mohutná postava. Nemohlo být pochyb, kdo to je.

Tully Odstock měl rudé tváře poseté skvrnami, tloušťka mu zalila oči tukem a z hlavy mu trčely chomáče bílých vlasů. Tradera napadlo, že vypadá jako tuřín.

„Pan Trader? Tully Odstock. Jsem rád, že jste bezpečně dorazil. Slyšel jsem, že se blížíte podél pobřeží. Prodal jste nějaké opium?“

„Ano, pane Odstocku. Padesát bedniček po šesti stech.“

„Opravdu?“ Tully překvapeně pokýval hlavou. „To se vám povedlo. Naprosto dokonale.“ Vypadal, jako že ho to zcela zaujalo.

Nosiči mezitím naložili pokladnu a truhlice na ruční vozík. Společně vyrazili směrem k britské faktorii.

„Bylo mi řečeno, že se obchody příliš nehýbou,“ ozval se Trader.

Tully ho přejel pohledem. „Tak vy jste ještě neslyšel, co je nového?“ A když se přesvědčil, že Trader bezvýrazně zírá, dodal: „Nejspíš jste ani nemohl. Vždyť se to stalo teprve dnes ráno. Není to moc dobré, jak se obávám.“ Krátce si odfoukl. „Samozřejmě se to všechno zase přežene. Není proč dělat si starosti.“

„O čem to,“ zeptal se Trader podezíravě, „vlastně mluvíte?“

„Číňané dělají kvůli opiu trochu dusno. To je všechno. Povím vám to u večere. Víte, my tady jíme dost slušně.“

Trader se zastavil. „Tak mi tedy řekněte,“ prohlásil a sám se divil, jak rozhodným tónem mluví s tím starším člověkem, „o kolik můžeme přijít?“

„Těžko říct. Asi o dost, řekl bych. Probereme to až u jídla.“

„Tak o kolik?“

„No...“ – Tully nafoukl červené tváře – „nejspíš... teoreticky vzato, rozumíte... dalo by se říct... že o všechno.“

„Že bych mohl přijít o všechno?“

„Nebojte se, to všechno se zase přežene,“ ujistil ho Tully. „Pojďme se najíst.“

Sníh v horských průsmycích mu prodloužil cestu o celý týden a Shirong se bál, že na něho komisař Lin bude muset čekat. Proto se mu po příjezdu do Guangzhou ulevilo, když zjistil, že vysoce postavený představitel státní správy ještě nepřijel.

Rozhodl se tedy, že pořádně využije čas, který tím získal. Ať už od něho bude Lin požadovat cokoliv, čím víc toho bude vědět o okolí, tím lépe.

Jakmile si našel přechodné ubytování, šel si najmout průvodce, a když se pozeptal u několika místních lidí, našel právě toho, koho potřeboval – kan-

tonského studenta, který se připravoval na složení provinčních úřednických zkoušek. Fong byl kostnatý, bystrý mladík, který měl velkou radost, že si takhle bude moct vydělat trochu peněz.

Tři dny spolu procházeli rušné staré město, předměstí i cizinecké faktorie. Mladý Fong se, jak se ukázalo, dobře vyznal v místních poměrech a mimoto byl i dobrý učitel. Pod jeho vedením si Shirong vylepšoval svou kantonsčinu a brzy zjistil, že hodně rozumí tomu, co si lidé říkají v ulicích. Mladý Fong zase Shironga při každém společném jídle zahrnoval otázkami, poněvadž chtěl vědět, co si tento významný návštěvník myslí o všem, co okolo sebe vidí.

„Chutná vám naše kantonská kuchyně?“ zeptal se hned u prvního jídla. „Není v ní příliš mnoho rýže?“

„Jednotlivé chody voní tak pronikavě. A všechno chutná moc sladce,“ postěžoval si Shirong.

„Sladkokysele. To jsou celí Jihočíňané. Zkuste bílé krájené kuře. To není tak sladké. A jarní závitky.“

Když na sklonku druhého dne spolu seděli a popíjeli rýžové víno, Fong se Shironga zeptal, jestli je Guangzhou takové, jak si představoval.

„Věděl jsem sice, že všichni budou spěchat,“ přiznal se Shirong, „ale ty davy na trhu a v uličkách... Není tam k hnutí.“

„A všichni máme tmavší pleť.“ Mladý Fong se lišácky usmál. „A záleží nám jen na penězích. To o nás přece v Beijingu říkáte, nebo snad ne?“ A když to Shirong nemohl popřít, Fong s úsměvem vykřikl: „Všechno je to pravda!“

„A co říkají lidé z Guangzhou o nás?“ zeptal se na oplátku Shirong.

„Vyšší. Světlejší pleť.“ Fong se přirozeně vyjadřoval opatrně. Shirong však z něho mámil odpověď tak dlouho, až nakonec připustil: „Říkáme, že rolníci na severu si celý den jen sedí na zadku.“

Shirong se usmál. Zemědělci ze severních rovin se často takhle sesedali, když odpočívali od práce. „Ale přesto nakonec mají úrodu pod střechou,“ odpověděl nahlas.

Obzvlášť ho zajímalo, co si Fong myslí o obchodu s opiem. Ten se zpočátku, protože věděl, kým Shirong je, vyjadřoval nezávazně. Pátý den mu však už důvěřoval natolik, že se odvážil být upřímný.

„Z Beijingu přišly pokyny. Štára v opiových doupatech. Zatýkáni kuřáku opia. Proto provedli rozsáhlou razii – ve městě i na venkově. Spoustu lidí posadili za mříže. Jenže lidi přesto dál chtějí opium. Vlastně je to marnění času. To si myslí dokonce i správce provincie. Vůbec nezáleží na tom, co se udělá. Do roka se všechno zase vrátí tam, kde to bylo předtím.“

Než přijel komisař Lin, uplynul celý týden. S potěšením konstatoval, že Shirong už na něho čeká, a ještě větší radost měl, když mu mladý pomocník

pověděl o tom, jak využil svůj čas. „Tvá píle je chvályhodná. Budeš nejen mým sekretářem, ale i mýma očima a ušima.“

Lin si hned zabral dům na předměstí poblíž cizích faktorii a Shirongovi nařídil, že se tam má také ubytovat. První večer ho seznámil s hlavními body svého akčního plánu.

„Cestou sem jsem pročetl všechna hlášení ze zdejší provincie. Příští týden si promluvíme s jejím správcem, místními úředníky, kupci z Guangzhou – a s jejich sluhy, kteří nám toho určitě povědí mnohem víc –, abych si mohl sám udělat jasnou představu o tom, jak to vlastně vypadá. Potom ten obchod s opiem rozbijeme. Proti komu bychom podle tvého názoru měli zasáhnout nejdřív?“

Shirong zopakoval, co mu řekl Fong, i další věci, jež viděl na vlastní oči, a pak se upřímně přiznal, že úsilí odradit lidi od užívání té drogy považuje za dlouhodobý a obtížný úkol.

„Nechám spálit všechny dýmky na kouření opia,“ prohlásil Lin zasmušile. „Ale máš naprostou pravdu. Jediná možnost, jak vymýtit ten jed, je zarazit jeho dodávky. A tak mi, mladý Jiangu, teď hned pověz, kdo je naším největším nepřítelem?“

„Fan gui – rusovlasí cizí d'áblové, kteří přivázejí opium do naší říše.“

„Co o nich vlastně víme?“

„Byl jsem v těch jejich faktoriích. Zřejmě nejsou všichni stejní. Pocházejí z mnoha zemí. A rudě zrzavé vlasy jich má jen hrstka.“

„Největší zločinci jsou ze země, která se nazývá Británie. Nikdo si zřejmě není jistý, kde vlastně leží. Ty to snad víš?“

„Nikoliv, Vaše Excelence. Mám to zjistit?“

„Možná. I když na tom, odkud tihle méněcenní lidé pocházejí, ve skutečnosti vůbec nezáleží. Zjistil jsem však, že té jejich zemi vládne nějaká královna. A také, že sem vyslala svého představitele.“

„Ano, pane komisaři. Jmenuje se Elliot. Pochází z urozeného rodu. Právě teď je v Macau.“

„Ta královna možná ani neví, co ti piráti z její země provádějí. Snad jí to služebníci neřekli.“

„Je to možné, pane komisaři.“

„Píšu jí dopis. Právě ho překládají do té jejich barbarské řeči. Až budou hotoví, předám dopis k odevzdání jejímu služebníkov. Napomenu ji a vydám jí pokyny. Je-li vládkyní, která dbá o morálku, nepochybně svému Elliotovi poručí, aby ty piráty dal popravít. Nejhorší z nich je nějaký Jardine. Tam by měl začít.“ Odmlčel se a pak se pátravě podíval na Shironga. „Ale na těch fan gui přece nezáleží. Poradit si s hrstkou pirátů je pro Podnebesí přece pouhá

maličkost. Proto se znovu ptám: Kdo je našim skutečným nepřítelem, pane Jiangu? Víš to?“

„Nejsem si jistý, Vaše Excellence.“

„Jsou to zdejší obchodníci z našeho města: Hong, kupecká gilda – právě ta skupina mužů, jež císař pověřil obchodováním s těmito cizinci. Jsou to zrádci, lidé, kteří umožňují cizincům prodávat opium, a my se s nimi rázně a navždy vypořádáme.“

Následujících několik dní bylo rušných. Lin neřekl, co hodlá udělat, ale vedl několik rozhovorů a shromažďoval důkazy. Shirong ve dne v noci psal zprávy a vyřizoval různé pochůzky. Po týdnu ho Lin pověřil menším samostatným úkolem. Měl zajít do domu jednoho kupce patřícího k Hongu a promluvit s ním.

„Nedej na sobě nic znát,“ nařídil mu. „Chovej se přátelsky. Zaved' řeč na cizí kupce a jejich obchody. Zjisti, co si ten člověk skutečně myslí.“

Následujícího odpoledne Shirong podal zprávu.

„Vaše Excellence, ze všeho nejdřív jsem zjistil, že nevěří v zastavení obchodu s opiem. Přerušeni, to ovšem připouští. Ale je přesvědčený, že jakmile uděláte, co bude třeba, abyste se zavděčili císaři, tak zase odjedete. A potom se všechno zase vrátí do starých kolejí. Ačkoliv dobře ví, že jste proslulý svou poctivostí, očividně nemůže přistoupit na to, že se mezitím nedáte podplatit jako každý jiný.“

„Ještě něco?“

„Dvě věci, Vaše Excellence. Zaprvé z jeho tónu vyplývá, že se s těmi barskými obchodníky osobně sprátelil. A to ještě není všechno. Od jeho služebnictva jsem se dověděl, že u jednoho z nich je osobně silně zadlužený, a sice u nějakého Odstocka.“

„Počínal sis náležitě. Císař udělal dobře, když těm fan gui nedovolil stýkat se s našimi lidmi. Ale i když je omezujeme na jediný přístav, stejně se jim daří korumpovat naše kupce z Hongu, kteří jsou považováni za slušné lidi.“

„Skutečně to tak je.“

„Říkal jsi, že k tomu máš dvě věci.“

„Ta druhá nejspíš nemá žádný význam, Excellence. Ale řekl mi, že ten obchodník Odstock každým dnem očekává příjezd nějakého mladého učence, který se má stát mladším partnerem v jeho podniku. Mně ovšem připadá divné,“ dodal, „že by se vzdělaný člověk měl stát kupcem.“

„U těch barbarů člověk nikdy neví. Až přijede, musíš za ním zajít. Přesvědčit se, jestli snad neví něco, co by se nám mohlo hodit.“

„Jak si Vaše Excellence přeje.“ Shirong se uklonil.

„A teď,“ řekl Lin s pochmurným úsměvem, „jsme tedy hotoví. Předvolej